

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornih struktura Vukovarsko-srijemske županije u odnosu na stanje i razvojna opredjeljenja Županije i Države

Razvojno opredjeljenje Republike Hrvatske je jačanje policentričnog razvoja. Na području Vukovarsko-srijemske županije to znači da treba usporavati porast broja stanovnika Vinkovaca, poticati povratak stanovništva u Vukovar i ratom zahvaćena područja te poticati razvoj gradova Iloka i Županje, posebno općinskih središta Otoka, Vrbanje i Drenovaca te drugih naselja u pograničnom području županije. Osobito se omogućava razvoj naselja u jugo-istočnom području Vukovarsko-srijemske županije korištenjem mogućnosti i uvjetovanosti prometno-gospodarske povezanosti s Republikom BiH. Izgrađena struktura ruralnih naselja se čuva, a omogućava se daljnji planski razvoj naselja uvjetovan planiranom infrastrukturom na razini naselja.

Gospodarska struktura koncentrirana je u gradovima. Zbog ratnih razaranja proizvodnih objekata i infrastrukture njen je oporavak vrlo težak. Geopolitički uvjeti su dodatno otežavajući činitelj i usporavatelj razvoja zbog ograničavajućih prometnih i gospodarskih tokova sa susjednim zemljama. Razvoj gospodarske struktura temelji se na modernizaciji poljoprivrede s obveznim promjenama vlasničke strukture te razvoju prehrambene i drvne industrije. Za razvoj gospodarstva nužno je potaknuti i razvoj novih programa gospodarskih djelatnosti te društvenih struktura koje će privući visokostručnu i inovativnu grupaciju stanovništva. Potrebno je inicirati razvoj tehnoloških i znanstvenih parkova koji bi potaknuli kvalitetniji razvoj usmjeren na prostorne prednosti županije – šumarstvo, poljoprivredu, promet i turizam.

Sustav naselja na području Vukovarsko – srijemske županije obilježava jaka prometna povezanost gradova Vukovara, Vinkovaca i Županje koji su se razvili na tri prometna čvora – riječnom, željezničkom i cestovnom. Ovu izgrađenu strukturu pojačava planirana izgradnja VK Dunav – Sava. Između gradova razvijaju se naselja duž regionalnih i županijskih prometnih putova. Povišena koncentracija stanovništva, gusto izgrađeno područje i velik broj infrastrukturnih koridora čini ovaj prostor vrlo složenom razvojno-funkcionalnom cjelinom. Narušavanje razvoja ove složene prostorno-funkcionalne cjeline je u najvećoj mjeri uzrokovalo ratno razaranja koje je rušenjem Vukovara grubo prekinulo život grada ali i cijelog šireg područja Županije. Prisilno iseljenje i preseljenje dijela stanovništva promijenilo je prostornu ravnotežu te je u sadašnjem sustavu grad Vinkovci preuzeo vodeću ulogu. Društvena struktura na području Županije treba obrazovnim i kulturnim programima jačati uporišta razvoja u središnjim naseljima.

Infrastruktura Županije u odnosu na razvojna opredjeljenja Države djelomično zadovoljava. Glavni problem razvoja infrastrukturnih sustava na razini Države u Županiji je definiranje uvjeta i vremensko određivanje realizacije izgradnje višenamjenskog kanala Dunav – Sava te prilagodba postojeće infrastrukture ovom projektu. Veći zahvati će osim na izgradnji VKDS – a izvršiti i na rekonstrukciji elektroenergetske mreže, izgradnji regionalnog vodoopskrbnog sustava, rekonstrukciji i

modernizaciji cesta i pruga. Na razini Županije je nužna modernizacija postojeće i izgradnja nove infrastrukture kao preduvjet za razvoj gospodarstva.

Prirodnu strukturu Županije obilježavaju vrijedna poljoprivredna zemljišta i šume. Temeljni zahvat u prirodnoj strukturi je poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta tj. regulacija razine podzemnih voda središnjeg i južnog dijela Županije. Time se značajne površine obradivog tla poboljšavaju iz kategorije privremeno ograničene upotrebljivosti u kategoriju vrlo pogodnih tala za poljoprivrednu obradu. Unapređenju kvalitete obradivih površina prethodi i obnova i proširenje sustava melioracija i navodnjavanja. Očuvanje prirodne strukture je istovremeno bitan faktor razvoja Županije. Planski se zaustavlja nekontrolirano širenje izgrađenih površina te štiti prostor od raznih oblika zagađenja. Zagađenje prirodne strukture je izraženo posljedicama ratnih djelovanja, ali i kašnjenjem izgradnje sustava za zaštitu voda te sustava zbrinjavanja i odlaganja komunalnog i opasnog otpada. Prirodne vrijednosti i kulturna dobra na području Županije su predložena za zaštitu i za prezentaciju javnosti. Ona su značajan potencijal za razvoj turizma i rekreacije.

3.2. Organizacija i osnovna namjena i korištenje prostora

Prostor Vukovarsko-srijemske županije je podijeljen u četiri grada i 26 općina. Središte Županije je u Vukovaru (s privremenim sjedištem u Vinkovcima). Značajnije sekundarne i tercijarne funkcije na razini Županije su smještene u Vinkovcima, dijelom u Županji a dio ih se postupno obnavlja u Vukovaru. Izgradnjom VKDS-a dodatno će se pojačati razvoj gradova Vinkovaca i Vukovara. Planirana izgradnja luke na kanalu dovršiti će i već sada prisutnu fizičku neprekinutu izgrađenost ovog područja. Istočni i osobito jugoistočni dijelovi Županije su slabije razvijeni i zato se planira kvalitetnije prometno povezivanje ovih područja (smjer sjever-jug). Organizaciju prostora poboljšava se boljim infrastrukturnim povezivanjem i opremanjem središnjih naselja te poticanjem razvoja društvenih i gospodarskih funkcija u jugoistočnom dijelu Županije s osobitim naglaskom na korištenje prednosti smještaja u pograničnom području. Osnovne namjene prostora su poljoprivreda i šumarstvo. Značajno za korištenje prostora je da su velike kvalitetne poljoprivredne površine zbog usitnjenosti posjeda slabije iskoristive te treba poticati okrupnjavanje posjeda. Poljoprivredno zemljište središnjeg i južnog dijela Županije je ograničeno povoljno za proizvodnju zbog visokog režima podzemnih voda. Zato je važno kvalitetno održavanje sustava odvodnje. Velike površine kvalitetnih šuma treba iskoristiti za razvoj županijskih programa drvne industrije. Turistički potencijal prostora treba predstaviti i istaknuti osobitosti turističke ponude. Plan namjene i korištenja prostora obuhvaća: izgradnju VK Dunav – Sava kao temeljni uvjet ostvarenja vodnog režima sliva Bosuta i time osiguranja kvalitete korištenja poljoprivrednog zemljišta, i šuma. Planirano korištenje prostora osigurava sustav prirodne obnove i planskim mjerama sprječava zagađenja okoliša, čuva kvalitetne poljoprivredne i šumske površine od građenja - zgrada i infrastrukture te racionalno koristiti prostor s ciljem očuvanja prirodnih i antropogenih vrijednosti krajolika. Prostornim planom se određuju uvjeti svrhovitog unapređenja kvalitete korištenja i očuvanja prostora.

Tablica 3. (Pravilnika NN 106/98)

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

R.br.	ŽUPANIJA VUKOVARSKO - SRIJEMSKA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Županije	st/ha
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	Gradevinska područja * ukupno Granično - kontinentalno ukupno Ostalo ukupno Izgrađeni dio građevinskog područja ** ukupno	GP	19088* 9562 9526 11452**	7,79 6,86 9,01 4,7**	11,9 13,05 11,18 19,8
1.2.	Izgrađene strukture van građevinskog područja ukupno Gospodarska namjena (luka na kanalu kod Nuštra) ukupno Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina ukupno	I E	4750* 750 4000	0,019 0,003 0,016	48,8 308 58
	<i>Športsko rekreacijska namjena (Vukovarska ada)</i>	R	230	0,00095	987
					ha/st
1.3.	Poljoprivredne površine ukupno - osobito vrijedno obradivo tlo (1.- 4.kl.) ukupno - vrijedno obradivo tlo (5-6.kl.) ukupno - ostala obradiva tla (6.- 8.kl.) ukupno Napomena – poljoprivredne površine prema katastru	P P1 P2 P3	108478 90961 16717 800 100707	44,4 37 6,8 0,003 41,2	0,47 0,4 3,11 0,07 0,36
1.4.	Šumske površine ukupno - gospodarske ukupno - zaštitne (zaštićene šume) ukupno - posebne namjene ukupno Napomena – pov. šuma prema podacima katastra	Š Š1 Š2 Š3	69301 69051 253 - 44255 ha	28,3 28,2 0,001	0,30 0,30 0,001
1.5.	Ostale poljop. i šumske površine ukupno	PŠ	113568	0,46	0,5
1.6.	Vodne površine ukupno - vodotoci (Bosut i Vuka, kanal Dunav-Sava (220kmx0,3)) ukupno - akumulacije (postojeće ak. su površina <10ha) ukupno - retencije (poplavne pov. Spačvanskih šuma) ukupno - ribnjaci ukupno	V	6600 6600 - 69051 - 9	0,027	0,029
1.7.	Ostale površine ukupno - posebne namjene (kanal Dunav - Sava) ukupno - infrastrukturnih sustava ukupno izmjera na temelju mj 1 : 100.000 pros. šir. koridora 50 m x 370 km - (autoceste 130 km, pruge 110 km, dalekovodi 80 km, naftovodi 50 km)	N IS	21200 2700 18500	0,087 0,011 0,076	0,09 0,011 0,080
	ŽUPANIJA ukupno				
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno - Posebni rezervat šumske vegetacije - Park šuma - Zaštićeni krajolici - Spomenici prirode	ŠV PŠ ZK SP	1342,23 114,51 65,03 1157,81 4,88	0,54	
2.2.	Zaštićena kulturna dobra* ukupno - arheološka područja (147 lokaliteta x 0,9ha) ukupno - povijesne i graditeljske cjeline (2) ukupno		233* 133 100	0,095	
	ŽUPANIJA ukupno		1460	0,64	-
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA				
3.2.	Energija proizvodnja ukupno potrošnja ukupno			- nema podataka	MW MWh
3.3.	Voda vodozahvat ukupno (gubici u mreži > 20%) potrošnja ukupno			14.000 nema podataka	u 1000m ³
3.4.	Mineralne sirovine proizvodnja-godišnje ukupno			130.000t 10mil m ³	nafte plina

Izvor: PPO Vinkovci i Županija, izmjene i dopune, 1998. i Osnove. bivše općine Vukovar, 1994. te ostala dokumentacija s popisa dokumentacije o prostoru Vukovarsko-srijemske županije.

Napomena

- iskazi poljoprivrednih i šumskih površina se znatno razlikuju u Izvješću o stanju gospodarstva na području Županije Vukovarsko-srijemske u odnosu na podatke o površinama površina kojima raspolaže služba katastra;

- obračun površina građevinskih područja je izrađen na temelju Osnova ... za bivšu općinu Vukovar, te PPO Vinkovci i Županija, izmjene i dopune 1998. - a prema novom teritorijalnom ustrojstvu Županije koje se primjenjuje u POŽ-u ;

* Površine građevinskih područja izračunate su prema važećim prostornim planovima koji su izrađeni klasičnom metodom bez digitalnih podloga

** Izgrađeni dio građevinskih područja izračuna je kao srednja vrijednost izgrađenih građevinskih područja na prostoru bivše općine Vinkovci (70%) i Županija(40%), a za bivšu općinu Vukovar takvi podaci ne postoje (građevinska područja su određena za područje bivše općine Vukovar Osnovama na temelju kartografskih podloga iz 70-tih i tada postojeće izgradnje i kao takva nisu pouzdana informacija o prostoru;

- obračun površine infrastrukture nije dan jer su koridori vrlo različiti (unutar i izvan naselja) te je dana dužina u km;

- obračun površina graditeljskih cjelina Vukovara i Vinkovaca procijenjen je na po cca 50 ha, a površina arheoloških lokaliteta sa po 0,5 ha);

- podaci o površini za iskorištavanje mineralnih sirovina nisu dostavljeni izvršitelju od INA-Naftaplin

- obračun vodenih površina je izvršen na temelju pretpostavljene srednje širine vodotoka od 30m (kanala, Bosuta i Vuke), a Sava i Dunav nisu obračunati jer na njima još nije jasan položaj državne granice; nije obračunata ni površina odvodnih kanala melioracije koji su dužine cca 1000 km budući da nije poznata površina vode u njima;

- retencija Spačvanskih šuma je poplavno područje koje će biti regulirano izgradnjom kanala te kao takvo nije pribrojeno vodnim površinama.

3.3. Sustav središnjih naselja i razvojnih središta

Mrežu središnjih naselja Republike Hrvatske čine sedam razina središnjih naselja:

1. glavni grad (srednjoeuropsko i državno središte);
2. makroregionalna središta;
3. veća regionalna središta (veća razvojna središta);
4. manja regionalna središta (manja razvojna središta jače i slabije razvijenosti);
5. područna središta (mala razvojna središta);
6. lokalna središta (inicijalna razvojna središta).

Sustav naselja u Vukovarsko-srijemskoj županiji čine četiri grada, 48 naselja s više od 1000 stanovnika i 33 naselja s manje od 1000 st. Sustav središnjih naselja čine: veća razvojna središta - grad Vukovar koji je županijsko središte i grad Vinkovci. Manje regionalno središte jače razvijenosti je grad Županja. Gradovi Vukovar i Vinkovci su čvrsto povezani infrastrukturnim koridorima, a zbog male udaljenosti, širenja predgrađa i naselja između ta dva grada prostor postaje sve više kontinuirano izgrađen. Takvoj izgradnji doprinijeti će i planirana izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava (VKDS) te izgradnja luke na kanalu kod Nuštra. Očekuje se da će dovršenjem izgradnje autoceste i čvorišta Županja te brze ceste Vukovar - Vinkovci - Županja i dalje jačati razvoj ovih naselja i ostalih naselja uz taj infrastrukturni koridor.

Manje razvojno središte slabije razvijenosti je grad Ilok. Za jačanje funkcija grada Iloka i pravilniji raspored funkcija u prostoru od osobite je važnosti kvalitetno povezivanje grada Iloka s Tovarnikom i Lipovcem (autocestom D4). Inicijalna razvojna središta čiji razvoj treba poticati Županja su naselja Otok te naselja Vrbanja i Drenovci u graničnom području koja su na značajnim infrastrukturnim koridorima i uz međunarodne granične prijelaze koji Vukovarsko-srijemsku županiju povezuju sa susjednim državama. U tu grupu svrstavaju se ovim planom u istočnom dijelu Županije naselja Tovarnik i Lipovac, u središnjem dijelu županije naselje Otok, u južnom dijelu Županije naselja Vrbanja, Drenovci i Gunja te u zapadnom dijelu Županije naselje Stari Mikanovci. Razvijanjem središnjih funkcija u ovim naseljima omogućiti će se njihov ravnomjerniji prostorni raspored i pridonijeti kvaliteti i privlačnosti prostora.

Gradovi i naselja u kojima su smještena središta rada, društvene i uslužne djelatnosti utječu na oblike transformacije kontaktnih područja, na razvoj funkcija u prostoru te na njegovo oblikovanje. Planirana mreža naselja i poticanje njihova planskog razvoja na području Vukovarsko-srijemske županije poboljšati će dostupnost središnjih sadržaja stanovništvu i povećati će stupanj atraktivnosti prostora. Postojeći neizgrađeni prostori unutar građevinskih područja kao i nizak postotak izgrađenosti tla u građevinskim područjima zadovoljavaju buduće potrebe uz uvjet da se detaljnijim prostornim planovima racionalnije iskoristi raspoloživo građevinsko zemljište.

3.4. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti od značaja za županiju i Državu

Vukovarsko-srijemska županija¹ raspolaže bogatim prirodnim resursima - visoko kvalitetnim poljoprivrednim obradivim površinama, veoma velikim površinama kvalitetnih šuma, nalazištima nafte i plina, gline, pijeska i šljunka. Prirodni uvjeti omogućili su razvoj ratarske i stočarske proizvodnje, šumarstva, lovnog i ribolovnog turizma. Poljoprivredne površine zauzimaju 150.856 ha, ili 61,8% ukupne površine Županije. Šumske površine zauzimaju 72.737 ha sa ukupnom zalihom drvene mase od 19,9 mil. m³ i godišnjim sječivim etatom od oko 290.000 m³. Prirodne datosti pogodovale su razvoju prehrambene i drvnoprerađivačke industrije.

Crpilišta nafte i plina su prije rata proizvodila 252.000 t nafte i 26 mil. m³ zemnog plina.

Nalazišta pijeska, šljunka i opekarske gline omogućuju razvoj industrije građevinskog materijala i graditeljstva.

Razvoju industrije, trgovine i prometa pogodovao je i važan prometni položaj Županije na sjecištu europskih i međunarodnih cestovnih smjerova te na europskim i međunarodnim plovnim putovima.

U strukturi gospodarstva 1990, a i u novije vrijeme 1997. mjereno ukupnim prihodom, najveći udio ima prerađivačka industrija 32%, trgovina 32,9% građevinarstvo 12,4 %, poljoprivreda, šumarstvo i lovstvo 11,7% te ostale djelatnosti 10,9%. Usporedi li se struktura gospodarstva Županije s gospodarstvom RH vidljivo je veće učešće primarnog sektora u odnosu na sekundarni i tercijarni. Nedostatak sirovinske osnove uzrok je nedovoljnom korištenju preradbenih kapaciteta u prehrambenoj industriji koja radi s niskim stupnjem iskorištenja kapaciteta. Pomanjkanje kvalitetnih razvojnih programa i nedostatak izvora financiranja nepovoljno utječe na investicijska ulaganja te onemogućuje unapređenje proizvodnih tehnologija.

Razvoj gospodarstva i prilagodbu tržišnoj ekonomiji posebno otežava dinamika otklanjanja teških izravnih i posrednih ratnih šteta.²

¹ Vukovarsko – srijemska županija je ukupne površine 2445 km². U njoj je prema popisu 1991. godine živjelo 231.187 stanovnika u 73.964 kućanstva.

² Prijeratno gospodarstvo Podunavlja Vukovarsko-srijemske županije bilo jedno od najrazvijenijih područja RH. Obilježavao ga je visok stupanj industrijalizacije, razvijena poljoprivreda, trgovina i obrt. Više od 65% zaposlenih bilo je u "Borovu", "Vupiku" i "Vuteks"-u. Gospodarska obnova ovog područja još nije vidljiva i ne prati obnovu stambenog fonda i infrastrukture. Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko-srijemske županije, 1998., str. 7.,8.,15.,16., 86.

3.4.1. Poljoprivreda

Poljoprivreda predstavlja drugu po značaju gospodarsku granu Županije s obzirom da u strukturi ukupnog gospodarstva čini 28,5% društvenog proizvoda. Od ratarskih kultura su najviše zastupljene žitarice – kukuruz i pšenica koje zauzimaju do 70% sjetvenih površina. Ostale ratarske kulture su soja, suncokret i šećerna repa. Poljoprivredne površine zauzimaju 152.745 ili 61,8% ukupne površine Županije, od čega je prema statističkim podacima za 1991. godinu 57% površine bilo u privatnom vlasništvu (86.329 ha), a u državnom 66.416 ha¹

TABLICA 4.

PRIKAZ PROSJEČNIH PRINOSA

KULTURA	PROSJEČNI PRINOS 1990 g. t/ha	PROSJEČNI PRINOS 1997. g. t/ha	INDEX 97/90
Pšenica	6,72	4,90	73
Kukuruz	4,43	7,20	162
Šećerna repa	48,0	40,0	83
Suncokret	2,60	1,90	73
Soja	2,10	1,90	90

Izvor : Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998. str. 32.

TABLICA 5.

STRUKTURA ZEMLJIŠNIH POVRŠINA UKUPNO (STANJE 1990.)

Grad-općina	Šumsko zemljište	Poljoprivredne površine	Neplodno zemljište	Sveukupne površine
Bivša općina Vinkovci	30.816	60.209	9.110	100.135
Bivša općina Županja	30.884	42.322	8.137	81.343
Bivša općina Vukovar	7.278	50.214	5.455	62.947
SVEUKUPNO:	68.978	152.74 5	22.702	244.424

Izvor: Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, Županijski ured za gospodarstvo, Vinkovci, 1996. str. 50.

TABLICA 6.

POLJOPRIVREDNE POVRŠINE PREMA KATEGORIJAMA KORIŠTENJA (stanje 1997. godine)

Poljoprivredne površine	Ukupno Županija ha
- oranice i vrtovi	140317
- voćnjaci	1943
- vinogradi	1.905
- livade	1.600
- pašnjaci	4558
- tršćaci i bare	533
Ukupno poljoprivrednih površina	150856

- neplodno zemljište	24360
----------------------	-------

Izvor: Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998., 25.

¹ Prema popisu stanovništva iz 1991. godine ukupan broj kućanstava na području Vukovarsko-srijemske županije iznosio je 73.964, a od toga 27.262 (ili 36,86%) kućanstava se bave poljoprivrednom proizvodnjom. Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije 1998. i Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, Županijski ured za gospodarstvo, Vinkovci, 1996. str.12.

TABLICA 7.

STRUKTURA POLJOPRIVREDNIH POVRŠINA (stanje 1990. g.)

Grad - općina	Poljodjelske površine						
	Oranice i vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci	Tršćaci i bare	Ukupne površine
Bivša Vinkovci općina	57.205	1169	151	294	1.337	53	60.209
Bivša Županja općina	39.699	398	2	1066	1.157	-	42.322
Bivša Vukovar općina	47.706	540	1749	171	48	-	50.214
SVEUKUPNO:	144.610	2107	1902	1531	2.542	53	152.745

Izvor: Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, Županijski ured za gospodarstvo, Vinkovci, 1996. str. 50.

TABLICA 8.

STRUKTURA ZEMLJIŠNIH POVRŠINA VUKOVARSKO-SRIJEMSKE ŽUPANIJE

	GRADOVI I OPĆINE	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	NEPLODNO ZEMLJIŠTE	UKUPNE POVRŠINE
r.br.	ha	ha	ha	ha	ha
1.	VUKOVAR	6592	1145	2143	9880
2.	VINKOVCI	4982	2633	1806	9421
3.	ŽUPANJA	4782	2764	1468	9014
4.	ILOK	8127	3273	1493	12893
5.	ANDRIJAŠEVCI	2717	756	489	3962
6.	BABINA GREDA	5722	1197	1023	7942
7.	BOGDANOVCI	4441	429	306	5176
8.	BOROVO	2042	274	497	2813
9.	BOŠNJACI	5033	3547	916	9496
10.	CERNA	3766	2495	665	6926
11.	DRENOVCI	9583	8564	1855	20002
12.	GRADIŠTE	3840	1375	541	5756
13.	GUNJA	1883	684	539	3106
14.	IVANKOVO	7566	1856	921	10343
15.	JARMINA	1170	0	124	1294
16.	LOVAS	3541	240	471	4252
17.	MARKUŠICA	6489	331	525	7345
18.	NEGOSLAVCI*	1969	7	145	2121
19.	NIJEMCI	1969	7	145	2121
20.	NUŠTAR	3648	269	418	4335
21.	OTOK	6329	6232	1054	13615
22.	PRIVLAKA	2991	1875	375	5241
23.	ST. JANKOVCI	6216	2577	724	9517
24.	ST. MIKANOVCI	2415	2676	359	5450
25.	TOMPOJEVCI	5664	1202	482	7348
26.	TORDINCI	4007	528	482	5017
27.	TOVARNIK	5653	305	498	6456
28.	TRPINJA	10513	449	848	11810
29.	VOĐINCI	1489	461	177	2127
30.	VRBANJA	7635	10245	1220	19100
	UKUPNO	142774	58396	22709	223879

Izvor : Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko - srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998.,str.5. * Dopuna prema podacima Općine iz 2001.g.

TABLICA 9.

**BROJ STANOVNIKA, KUĆANSTAVA I POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA
PO GRADOVIMA I OPĆINAMA (popis 1991.g.)**

GRAD	BROJ KUĆANSTAVA	BROJ POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA	%
ILOK	3.179	1.441	45,33
VINKOVCI	12.854	1.570	12,21
VUKOVAR	15.772	2.020	12,81
ŽUPANJA	4.559	967	21,21
Gradovi-ukupno	36.364	5.998	16,49
OPĆINA	BROJ KUĆANSTAVA	BROJ POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA	%
ANDRIJAŠEVCI	1.254	615	49,04
BABINA GREDA	1.304	792	60,74
BOGDANOVC	1.520	1.017	66,91
BOROVO	1.951	702	35,98
BOŠNJACI	1.365	805	58,97
CERNA	1.452	697	48,00
DRENOVCI	2.355	1.526	64,80
GRADIŠTE	966	618	62,05
GUNJA	1.538	505	32,84
IVANKOVO	2.453	1.200	48,92
JARMINA	1.380	934	67,68
LOVAS	763	502	65,7
NEGOSLAVCI*	516	359	69,57
NIJEMCI	2.173	1.420	65,34
NUŠTAR	1.965	783	39,85
OTOK	3.416	1.678	49,13
ST. JANKOVCI	2.004	1.246	62,18
ST. MIKANOVC	1.761	955	54,23
TOMPOJEVCI	1.088	739	67,92
TORDINCI	1.393	1.071	76,88
TOVARNIK	1.290	741	57,44
TRPINJA	2.525	1.639	64,91
VRBANJA	1.654	1.707	65,24
Općine-ukupno	37.600	21.264	56,55
SVEUKUPNO	73.964	27.262	36,86

Izvor: SLJ RH za 1994.g. str 508- 528., * Dopuna prema podacima Općine iz 2001.g.

Iz tablice 9. *Broj stanovnika, kućanstava i poljoprivrednih gospodarstava po gradovima i općinama* (popis st. iz 1991.g.) vidljivo je da - izuzev grada Iloka koji je u tradicionalnom poljoprivrednom području (vinogradarstvo) - svi gradovi Županije imaju manji udjel poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na broj kućanstava (12 do 21%), za razliku od općina koje su više orijentirane na poljoprivredu u kojima je udio poljoprivrednih gospodarstava često veći do 60%. Ukoliko bi izuzeli gradove Vinkovce, Županju i Vukovar, udio poljoprivrednih kućanstava u ukupnom broju kućanstava iznosio bi 21.264 kućanstva ili 56,55%.

Prema podacima popisa stanovništva iz 1991. godine više od 50% stanovništva je neposredno živjelo ili se bavilo poljoprivredom. 1991. godine u Županije je bilo 27000 poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava s prosječnom veličinom posjeda poljoprivrednog zemljišta od 3,11 ha. Ona su razvrstana u tri grupe prema veličini površina koje zauzimaju i to : mala < 25 ha, srednja 25-50 ha i velika > 50 ha. Velika i srednja poljoprivredna gospodarstva su usmjerena pretežito na ratarsku proizvodnju, a mala poljoprivredna gospodarstva na mješovito ratarsko-stočarsku proizvodnju. Uzroci teškoća proizvodnje na poljoprivrednim gospodarstvima su posljedice rata – posebno minirane površine, mala akumulacija, zastarjela mehanizacija i nedostatak kreditnih sredstava.¹

Postojeća struktura poljoprivrednih gospodarstava je rezultat loše agrarne politike prošlog sustava koja je limitiranjem veličine zemljišnog posjeda dovela do prekomjerne usitnjenosti obiteljskih gospodarstava te koja kao takva ne mogu osigurati racionalnu i konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju, korištenje poljoprivredne mehanizacije i radne snage.

Poljoprivredna poduzeća na području Vukovarsko-srijemske županije nastale su cijepanjem bivših PIK-ova "Vinkovci" i PPK "Županja" koji se raspao na svoje tadašnje radne jedinice sada poljoprivredna poduzeća.

Na području Županije su se (prema podacima iz 1998. godine) poljoprivrednom proizvodnjom bavila izravno ili posredno obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 13 poljoprivredno-stočarskih ili stočarskih udruga, 26 poljoprivrednih zadruga, 15 poljoprivrednih poduzeća, jedan poljoprivredni kombinat te 25 privatnih tvrtki koje se bave organiziranjem poljoprivredne proizvodnje kao posrednici pri čemu njih najveći broj ne posjeduje poljoprivredne površine niti površine u zakupu.

Poljoprivredna poduzeća i stočarske farme danas koriste 40277 ha obradivih površina. Zbog teške situacije u kojoj se našao cijeli agrar, a posebno bivši poljoprivredni kombinati, poljoprivredna poduzeća velikim dijelom loše koriste raspoložive površine glede agrotehnike, nemaju financijskih sredstava za obnovu mehanizacije i ostala neophodna ulaganja i plaćanja zakupnine. Za očekivati je da će se površine poljoprivrednih poduzeća i dalje smanjivati u korist privatnog posjeda kupovinom državne zemlje (kreditnim aranžmanima) i očekivanom denacionalizacijom zemljišnih posjeda. Zemljišna politika je usmjerena ka povećanju površina seljačkog obiteljskog gospodarstva, a time se smanjuju površine koje su koristila poljoprivredna poduzeća te je njihov opstanak u budućnosti upitan.

¹ Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, 1998.str.28.

Transformacija poljoprivrednog sektora u Republici Hrvatskoj nameće potrebu zamjene sustava "dogovornog socijalističkog planiranja" sustavom razvitka gospodarstva utemeljenog na tržišnim načelima. U postizanju ovog cilja, naročiti naglasak treba dati obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja su temelj hrvatske poljoprivrede. Primjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu omogućuje obiteljskim gospodarstvima da zakupe značajne površine državnog zemljišta i time poveća stupanj racionalizacije proizvodnje. Obnova tradicije salaša usko je vezana uz unapređenje poljoprivrede ali isto tako i turističke ponude Županije. Učinjeni zahvati na uređenju poljoprivrednog zemljišta poglavito kroz komasaciju i kanalsku mrežu, te melioraciju (na površinama bivših poljoprivrednih poduzeća) uz relativno dobru opremljenost poljoprivrednom mehanizacijom pružaju realnu osnovu za intenzivnu ratarsku proizvodnju.

Poticanje učinkovitije proizvodnje i marketinga poljoprivrednih proizvoda na način koji poboljšava dobrobit zaposlenih u poljodjelstvu i pridonosi rastu hrvatskog gospodarstva, štiti prirodne potencijale i osigurava konkurentnost hrvatske poljoprivrede na svjetskom tržištu. U postizanju ovog cilja, naročiti naglasak treba dati obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja su temelj hrvatske poljoprivrede.

Voćarstvo i vinogradarstvo¹

Stanje u voćarstvu i vinogradarstvu Županije može se sagledati prema vlasništvu kao bivše društveno - sada privatizirano (plantaža "Borinci") i individualno - privatni voćnjaci. Plantaža "Borinci" raspolaže sa cca 500 ha voćnih nasada sa dominirajućim vrstama voća jabuke, kruške, breskve i višnje, a veći dio nasada približava se kraju ekonomske eksploatacije. Na području Županije ukupne površine pod voćnjacima iznose 1943 ha dok površine pod vinogradima iznose 1905 ha od čega najveći dio površine vinograda nalazi na području Grada Iloka (909 ha) i Grada Vukovara (424 ha). Individualni-privatni obiteljski voćnjaci u Županiji nisu zauzeli veće oranične površine. Najveće površine koje se mogu nazvati voćnjaci su ekstenzivni šljivici. Sam način uzgoja, izbor sorti, tradicija prema kojoj su šljivici davali plod za proizvodnju rakije, ne može se govoriti o razvijenom i tržišno orijentiranom šljivarstvu. Procjenjuje se da u Županiji ovakvi šljivici zauzimaju preko 500 ha površine. Na svega 10-15 ha obiteljskih voćnjaka suvremene tehnologije proizvodnje voća organizirana je tržišna proizvodnja. U ovim voćnjacima pretežno se uzgaja jabuka, a ima šljiva, višanja i krušaka. Mnogo veće površine zauzimaju mali voćnjaci koji uzgajaju voće najčešće za vlastite potrebe.

Vinogradarstvo ima vrlo dugu tradiciju proizvodnje vrhunskih vina. Površina pod vinogradima iznosi 1905 ha, a od čega se najveći dio površine vinograda nalazi na području gradova Iloka (909 ha) i Vukovara (424 ha).

¹ Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, 1998. i Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996. str. 57.

Stočarstvo

Stočarska proizvodnja je organizirana kao farmerski (bivši državni) i privatni sektor. Stanje također nezadovoljava glede bitno umanjenog brojnog stanja rasplodnih grla gotovo svih vrsta i kategorija stoke. Kako u ratarstvu tako i u stočarstvu mnogi nagomilani problemi dovode do smanjenja broja stoke. To su nedovoljne poljoprivredne površine, uvoz žive stoke i preradevina, izgubljena tržišta (Bosna), kreditiranje i drugo.

Stočarska proizvodnja obuhvaća uzgoj goveda, svinja, ovaca, peradi i kunića. U 1997. godini je uzgoj goveda na farmama društvenog posjeda znatno smanjen. Ograničavajući faktor razvoja stočarstva je smanjena kupovna moć stanovništva, gubitak tržišta, nedjelotvornost prateće industrije te povećan uvoz stoke i stočarskih proizvoda. Porast broja stoke i njene kvalitete nastao je zbog osnivanja Uzgojno-seleksijske i Poljoprivredno-savjetodavne službe te mjera Vlade RH – kreditiranja i stimuliranja stočarske proizvodnje.¹

Pregled stanja u govedarstvu (1997. g.) iskazuje da je na govedarskim farmama od mogućih 3.800 krava bilo 33,9% 1289 grla ili 33,9% od izgrađenih kapaciteta, a u tovu junadi od mogućih 2.030 komada bilo 1223 tovljenika ili 60%. Ukoliko se nastavi ovakav trend, uskoro ove organizirane proizvodnje neće ni biti, a ukoliko bi se postojeći kapaciteti u dogledno vrijeme popunili za ovaj vid proizvodnje treba osigurati oko 4.000 ha obradivih površina, dok je za sadašnje stanje dovoljno 2000 ha.

U svinjogojstvu na svinjogojskim farmama situacija je nešto bolja jer su svinjogojske farme rade uglavnom sa većim stupnjem korištenja kapaciteta, a razina proizvodnje je uz određene manje oscilacije varirala i to uglavnom zbog zdravstvene situacije glede pojave zarazne bolesti, te ukupne situacije na tržištu živih svinja i svinjskog mesa. Pregledom stanja na svinjogojskim farmama može se zaključiti da bi za sadašnje stanje na svinjogojskim farmama trebalo osigurati oko 1.600 ha obradivih površina.

Ograničenja razvitka poljoprivrede u Vukovarsko - srijemskoj županiji su:

- složena gospodarska situacija,
- veliki gubici proizvodnih kapaciteta tijekom rata (zemljišta, stoke, skladišnih kapaciteta),
- obnova ruralnih područja pogođenih ratom,
- vrlo velike štete od elementarnih nepogoda (suša, tuča, oborinske vode, itd.),
- fragmentacija i redukcije tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda,
- izvoz je otežan djelomično zbog teške poslijeratne situacije ali i zbog ograničenja izvoza stoke i mesa u zemlje EU,
- kašnjenje donošenja propisa za transformaciju i privatizaciju u poljoprivredi,
- usitnjenost poljoprivrednih gospodarstva i otežani uvjeti za njihovo povećanje te zemljišna ograničenja za dinamične poljoprivredne proizvođače.

¹ Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, 1998. str. 26.

*Stanje i perspektiva razvoja poljoprivrednih gospodarstava*¹

Usprkos ograničenja poljoprivredni sektor Republike Hrvatske i Vukovarsko-srijemske županije se pokazao vrlo elastičnim i u najtežim uvjetima. Osobitost mu je visok stupanj tehničko-tehnološke stručnosti i osposobljenosti. Realni su izgledi ponovnog uspostavljanja prijašnjeg stupnja potrošnje pod uvjetom da se ukupno gospodarstvo počne brže oporavljati.

Privatni poljoprivrednici su spremni proširiti proizvodnju kada se za to uklone ograničenja. Dobri su prirodni i drugi uvjeti za restrukturiranje proizvodnje u smislu smanjenja nerentabilnih kultura. Dobri su uvjeti za iskorištenje prirodnih prednosti koje Republika Hrvatska ima u stočarskoj proizvodnji. Značajne su mogućnosti potpunijeg iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta kroz privatizaciju i poticanje pravilne upotrebe pašnjaka i neobrađenog zemljišta. Mogućnosti ekonomskog oporavka potaknuti će i razvoj turizma.

Većina obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava osjeća teške posljedice starog sustava. Sva perspektivna obiteljska poljoprivredna gospodarstva morat će svoje poljoprivredne posjede značajno povećati. Do njihovog okrupnjivanja može doći preraspodjelom velikih zemljišnih površina u državnom vlasništvu ili tako da jedan broj nestane. Veličina posjeda ovisi o broju radno sposobnih članova obitelji, o izgrađenosti i opremljenosti gospodarstva, te o namjeni proizvodnje. Javljat će se krupna ratarska gospodarstva, zatim stočarska i mješovita ratarsko-stočarska gospodarstva.

Najperspektivnija su ratarsko-stočarska obiteljska gospodarstva. Svako gospodarstvo morat će izuzetno pratiti tržišne zahtjeve i prema njima odrediti strukturu proizvodnje, a to znači u plodoredu imati veću zastupljenost proizvodnje stočne hrane za vlastite potrebe u okviru gospodarstva, te veću sjetvu industrijskog bilja vjerojatno na uštrb manjih sjetvenih površina pod pšenicom. Broj uvjetnih grla stoke u uzgoju trebao bi iznositi bar jedno uvjetno grlo po hektaru.

Sitnija obiteljska poljoprivredna gospodarstva moraju tražiti radno intenzivnu proizvodnju kao što su povrće, voće, vinova loza, cvijeće, sitna stoka i sl. Kod svih obiteljskih gospodarstva mora se postići maksimalna iskorištenost zemlje, strojeva, radne snage, znanja, proizvodno-tehnološkog iskustva, jer samo takovi uvjeti proizvodnje obećavaju opstanak u svjetskoj konkurenciji.

U ekonomskom pogledu mora se postići ili težiti postizavanju optimalne ravnoteže između visine i količine proizvoda i troškova proizvodnje jer to osigurava najprofitabilniju proizvodnju. Da bi se ovo postiglo treba pružiti i omogućiti stručno i praktično proizvodno usavršavanje. Mjere agrarne politike države, kao i kreditna politika moraju omogućiti pretvorbu postojećih u suvremena obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Krupna opremljena obiteljska poljoprivredna gospodarstva u okviru svojega posjeda imaju: izgrađenu infrastrukturu, izgrađene stambene i gospodarske objekte, dobru mehanizaciju i opremu, dosta dobro praktično, proizvodno i tehnološko iskustvo, zaokruženu veličinu gospodarstva, kapacitete gospodarstva optimalizirane prema veličini gospodarstva, i to veličini posjeda od 10 - 100 ha, a česti

¹ Izvješće o stanju u gospodarstvu područja Vukovarsko – srijemske županije, 1998. i Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996. str. 77. - 85.

nedostatak je višak strojeva velikog radnog učinka te problemi tržišno-komercijalne naravi (nabava repromaterijala i prodaja robe po najpovoljnijim uvjetima).

Vlasnici velikih obiteljskih gospodarstava trebaju težiti stvaranju "interesnih udruga" kroz koje će bez posrednika rješavati nabavu repromaterijala, prodaju gotovih proizvoda, a dobrim programom interesne udruge lakše rješavati odnose sa državom pri ostvarivanju premija, regresa i odnose sa bankama. Interesnim udrugama udrugari će sigurno racionalnije koristiti krupnu mehanizaciju i određene linije strojeva koje bi bilo ekonomski neracionalno kupovati samostalno.

Proizvodnju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa proizvodnjom za vlastite potrebe, te prodaju na tržnicama i u maloprodaji svojih roba određuje: veličina posjeda od 1-10 ha, slaba opremljenost mehanizacijom i gospodarskim objektima, nedefinirana budućnost ovih gospodarstava i nedostatak ili višak mehanizacije koji nepovoljno utječu na proizvodno-ekonomske efekte. Ova gospodarstva moraju se usmjeriti ka proizvodnji radno intenzivnih kultura: voća, vinograda, povrća, sitnom stočarstvu ili kooperativnoj proizvodnji za poznatog kupca. Pri tome treba težiti da po jedan član obitelji iz tih gospodarstava bude u radnom odnosu van gospodarstva radi osiguranja dopunskih prihoda. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja obnavljaju povratnici, stvaraju prognanici i gospodarstva koja stvaraju demobilizirani hrvatski vojnici su ona na koje treba država najviše paziti. Većinom su to manji posjedi sa vrlo velikim ambicijama i željama za brzim napretkom, ograničenih su sredstava za organizaciju i realizaciju poljoprivredne proizvodnje.

Može se zaključiti da bi trebalo izraditi bilancu potreba određenih poljoprivrednih proizvoda i garantirati njihov otkup. To bi većini obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja su se uključila u kontingent državnih potreba hrane dalo sigurnost i perspektivu. Ostali poljoprivrednici moraju se interesnim udrugama uključiti u tokove domaćeg i svjetskog tržišta.

Dobri su prirodni i drugi uvjeti za restrukturiranje proizvodnje u smislu smanjenja nerentabilnih kultura. Značajne su mogućnosti potpunijeg iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta kroz privatizaciju i poticanje pravilne upotrebe pašnjaka i neobrađenog zemljišta.

Poljoprivredno zemljište u Prostornom planu kanala Dunav - Sava¹

Dijelom svoje trase kanal prolazi preko poljoprivrednog i šumskog zemljišta. Zbog izgradnje kanala potrebno je prenamijeniti 742,8 ha poljoprivrednog zemljišta. U ovu površinu nije uključeno poljoprivredno zemljište koje će se zauzeti izgradnjom bazena luke Vukovar i derivacijskih kanala za što je potrebno još 90,5 ha poljoprivrednog zemljišta.

Jedan od značajnih problema u izgradnji kanala je problem deponiranja iskopanog materijala. Za izgradnju kanala i deponiranje iskopanog materijala potrebno je prenamijeniti 862,6 ha poljoprivrednog zemljišta. U sklopu površina potrebnih za deponiranje iskopanog materijala nisu uključene površine u gradu Vukovaru, na kojima postoji mogućnost nasipavanja, kao i ostale potencijalne lokacije izvan obuhvata Prostornog plana. Prostori za deponiranje iskopanog materijala će zauzeti još 119,8 ha poljoprivrednog zemljišta.

Površine i kategorije poljoprivrednog zemljišta koje će se prenamijeniti izgradnjom kanala Dunav-Sava

NAMJENA ZEMLJIŠTA	KATEGORIJA (u ha)			
	I.	II-V.	I-VII.	UKUPNO
za izgradnju kanala	86,1	642,8	13,9	742,8
za deponiranje iskopanog materijala	2,7	117,1	-	119,8
Ukupno:	88,8	759,9	13,9	862,6

Trasa kanala je najvećim dijelom položena u tkivo Biđ-Bosutskog melioracijskog areala na kojem, iako su znatni hidromelioracijski radovi izvođeni još u dalekoj prošlosti, a rade se i danas, stanje uređenosti vodnog režima nije zadovoljavajuće za potrebe maksimalne iskoristivosti poljoprivrednog zemljišta.

Na svim melioracijskim poljima, pored problema suviška vode u određenim razdobljima, dolazi do manjka vlage u tlu, te je navodnjavanje jedina mjera kojom se limitirajući čimbenik voda, dovodi kulturama. Izgradnjom kanala omogućit će se snižavanje voda u osnovnim odvodnim recipijentima, čime će se stvoriti preduvjeti za uređenje površinske odvodnje, izgradnju i funkcioniranje drenažnog sustava.

Kanal također omogućava dogradnju postojećih te izgradnju novih hidromelioracijskih sustava površinskog i podzemnog odvodnjavanja. Ovim se osigurava stabilnost razine postojeće proizvodnje i povećavaju kapaciteti za novu proizvodnju. Na širem području promatranja visoka proizvodnja se može ostvariti i u uvjetima suhog ratarenja, ali kako je napomenuto postoje velika kolebanja prinosa, te je osim povećanog uroda pomoću navodnjavanja važnije osiguranje stabilnog prinosa i uvođenje novih kultura u proizvodnju. Sve to ima utjecaj ne samo na biljni prinos nego i na svekoliku proizvodnju koja je u svezi s primarnom preradom poljoprivrednih proizvoda, pa i na cjelokupnu ekonomiku zemlje.

Kanal će omogućiti natapanje površina kako iz samog kanala tako i iz vodotoka koji gravitiraju kanalu. Mogućnosti natapanja i potrebe detaljno su obrađene u elaboratu "Plan natapanja slivnog područja Biđ-Bosut, dio vezan uz kanal Dunav-Sava". Osiguranjem razine vode na koti od 80.00 m.n.m. omogućava se, na zapadnom dijelu neposredno, a na istočnom dijelu pomoću ustava i kontroliranih preljeva, natapanje oko 33.000 ha poljoprivrednih površina.

Izgradnjom višenamjenskog kanala Dunav-Sava stvorit će se preduvjeti za uređenje vodozračnog režima na tlima gdje je korekcija ovih odnosa potrebna. To se odnosi prvenstveno na površine gdje prinosi nisu dobri zbog suviška vode u tlu (hidromorfna, te glejna, pseudoglejna, močvarna tla) ili gdje je nedostatak vode limitirajući čimbenik stabilne proizvodnje.

Naseljen prostor i poljoprivredne površine

Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područja uz obale rijeka, područja uz zaštićena kulturna dobra i zaštićenu prirodu. Korištenje prostora izvan građevinskog zemljišta namijenjeno je prioritarno

¹ Prostorni plan kanala Dunav - Sava, toč.1.4.

poljoprivredi, šumarstvu i vodnom gospodarstvu. Lociranje građevina i trasa infrastrukture planirano je tako da se što više koriste postojeći koridori, izbjegavaju šume i vrijedno poljoprivredno zemljište, da se očuva cjelovitost prirodnih i izgrađenih struktura te omogući zaštita krajolika. U slučaju više mogućih namjena korištenja istog prostora prioritet se daje funkcijama korištenja koje su sukladne poljoprivrednom i šumskom zemljištu.

Obnova ratom zahvaćenih područja obuhvaća i razvojnu komponentu koja osigurava napredak djelatnosti i zadovoljavajuću infrastrukturu te otklanjanje ranijih i novijih funkcionalnih i ekoloških nedostataka u prostoru. Planom se teži očuvati odnos izgrađenih i neizgrađenih prirodnih područja racionalnim korištenjem prostora za izgradnju, očuvanjem poljoprivrednog i šumskog zemljišta, zaštitom vrijednosti prostora, prirodnih i stvorenih resursa, biološke raznolikosti te se predlaže sanacija kritičnih mjesta ugrožavanja prostora i okoliša.

Planom se usmjerava povećanje standarda života u seoskim naseljima gradnjom infrastrukture i objekata društvenog standarda, provođenjem zaštite kulturnih dobara i prirode, racionalnim korištenjem građevinskog zemljišta i zaustavljanjem njegova neopravdanog širenja posebno na vrijedno poljoprivredno zemljište.

Očuvanje vrijednog poljoprivrednog zemljišta i osiguranje potrebnih novih površina za razvoj gospodarstva naglašava potrebu donošenja mjera za poticanje boljeg iskorištenja građevinskog zemljišta. Do zaživljavanja tih mjera proširenja građevinskih područja za potrebe proizvodnje mogu se odobravati na temelju konkretnih programa, a ne kao ponudbene opcije. Izgradnju izvan utvrđenih građevinskih područja na poljoprivrednom zemljištu relativno najboljih bonitetnih klasa (I – IV klase) može se iznimno dozvoliti samo u slučajevima kada zbog reorganizacije i racionalizacije poljoprivredne proizvodnje postoji potreba za izgradnjom novih objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje.

Lociranje građevina i trasa infrastrukture planirano je koordinirano tako da se što više koriste postojeći koridori, izbjegavaju šume i vrijedno poljoprivredno zemljište, da se očuva cjelovitost prirodnih i izgrađenih struktura te omogući zaštita krajolika.

TABLICA 10.

STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KLASAMA ŽUPANIJE UKUPNO

Klasa zemljišta	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE ORANICE, VRTOVI, VOĆNJACI, VINOGRAD ha								LIVADE I PAŠNJACI ha								ŠUMA (ha)							NEPLODNO MOČVARNO ha	UKUPNO ha
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6,7	uk.	uk.	
K.O.VINKOVCI	1717	3407	3227	2120	944	409	18	0	24	13	136	169	143	0	0	0	404	3415	1545	165	0	0	2400	18973	
K.O.VUKOVAR	2382	8484	17241	9177	4723	1327	282	75	3	647	519	752	143	236	87	73	1149	3182	963	689	1198	675	6694	60541	
K.O. ŽUPANJA	488	3862	12689	13790	6917	1917	265	0	84	580	858	610	154	15	0	0	9549	14290	4486	1390	694	461	8191	81342	
ukupno	4587	15753	33157	25087	12584	3653	565	75	111	1240	1513	1531	440	251	87	73	11102	20887	6994	2244	1892	1136	17285	160856	

NAPOMENA : RAZLIKA U ZBROJU PO KLASAMA PO K.O. I UKUPNO PO BIVŠIM OPĆINAMA NASTALE SU ZBOG ZAOKRUŽIVANJA VELIČINA POVRŠINA. UKUPAN ZBROJ ZA K.O. VINKOVCI, VUKOVAR I ŽUPANJA UKLJUČUJE SVE POVRŠINE BEZ ZAOKRUŽIVANJA

* za KO: Županja – u neplodno zemljište su uračunate i izgradene površine (sportski tereni, infrastruktura i sl.)

Ukupno	4587	15753	33157	25087	12584	3653	565	75	111	1240	1513	1531	440	251	87	73	11102	20887	6994	2244	1892	1136	17285*	160856
--------	------	-------	-------	-------	-------	------	-----	----	-----	------	------	------	-----	-----	----	----	-------	-------	------	------	------	------	--------	--------

	1+2	29385	3+4	58244	5+6	16237	7+8	640	1+2	876	3+4	2456	5+6	480	7+8	160	1+2	31989	3+4	9238	5+6	2654		
--	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----	-----	-----	-----	-----	-------	-----	------	-----	------	--	--

TABLICA 11.

STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KLASAMA - GRADOVI I OPĆINE

K.O. VUKOVAR	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE ORANICE, LIVADE, VRTOVI, VOĆNJACI, VINOGRAD ha								LIVADE I PAŠNJACI ha								ŠUMA (ha)						NEPLODNO MOČVARNO ha	UKUPNO ha
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	uk.	uk.
BAPSKA	3	103	1035	423	166	0	0	0	0	0	0	0	0	164	0	0	0	236	112	125	0	0	127	2643
BERAK	250	469	495	122	26	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0	145	5	0	0	0	0	92	1705
BOBOTA	0	40	932	1074	570	367	17	0	0	0	65	57	70	7	0	0	0	23	0	0	0	0	261	3497
BOGDANOVI	13	203	506	461	265	13	0	0	0	0	70	0	5	0	0	0	0	0	0	0	37	0	93	1686
BOROVO	232	59	475	500	520	23	0	0	0	0	0	198	0	0	0	0	0	0	0	0	274	0	500	2817
B.NASELJE	0	33	58	70	20	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	151	334
BRŠADIN	59	198	451	355	54	3	0	0	0	0	131	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	153	1856
ČAKOVCI	0	575	923	112	0	0	0	0	0	0	0	24	0	0	0	0	127	123	0	0	0	0	122	2007
GRABOVO	311	690	388	101	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	109	1679
ILOK	106	414	1241	576	453	336	224	75	0	11	35	63	35	57	10	0	298	76	563	321	137	2	639	5765
KLISA	0	0	14	105	212	83	11	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	467
LIPOVAČA	0	38	201	217	92	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	615
LOVAS	0	464	965	561	69	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70	36	29	30	0	0	0	157	2401
LUDVINCI	0	0	53	246	49	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	34	0	0	21	0	0	0	32	447
MIKLŠEVCI	194	347	335	99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	36	38	0	0	81	1143
MOHOVO	0	31	493	124	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	206	1160
NEGOSLAVCI	112	476	755	317	220	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	11	7	0	0	0	0	145	2121
OPATOVAC	10	418	768	91	23	12	0	0	0	16	24	12	11	6	0	0	0	0	0	23	6	115	312	1851
PAČETIN	0	91	853	329	171	46	0	0	0	0	35	0	0	0	0	0	155	0	0	0	0	0	142	1824
PETROVCI	119	340	546	515	120	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	0	277	112	0	0	0	0	130	2213
SOTIN	76	540	655	0	0	0	0	0	0	0	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	435	386	2301
SVINIAREVCI	0	363	578	244	40	0	0	0	0	0	25	31	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	81	1276
ŠARENGRAD	42	114	582	482	126	43	23	0	0	0	0	196	0	0	0	0	250	120	130	668	0	521	3325	
TOMPOJEVI	56	378	306	123	0	0	0	0	0	0	0	32	0	0	0	0	194	508	43	0	0	0	78	1751
TOVARNIK	461	516	1552	444	244	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	128	113	4	0	0	0	295	3785
TRPINJA	69	478	688	784	529	152	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	0	0	262	3020
VERA	0	26	315	301	588	218	0	0	0	0	21	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	1649
VUKOVAR	269	1080	1078	401	145	6	0	0	0	620	11	83	22	2	43	0	114	1421	5	1	76	123	1416	5203

NAPOMENA : RAZLIKA U ZBROJU PO KLASAMA PO K.O. I UKUPNO PO BIVŠIM OPĆINAMA NASTALE SU ZBOG ZAOKRUŽIVANJA VELIČINA POVRŠINA.

STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KLASAMA ŽUPANIJE VUKOVARSKO - SRIJEMSKE

K.O. Vinkovci	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE ORANICE, VRTOVI, VOĆNJACI, VINOGRAD ha								LIVADE I PAŠNJACI ha								ŠUMA (ha)						NEPLODNO MOČVARNO ha	IUKUPNO ha
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	uk.	uk.
ANDRIJEVCI	13	321	786	436	49	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	267	328	0	0	0	0	250	2461
ANTIN	0	0	170	310	322	175	21	0	0	0	4	7	27	0	0	0	0	0	195	0	0	0	183	1414
APŠEVCI	0	6	201	153	194	68	7	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	248	4	0	0	95	987
CERIĆ	0	49	595	547	72	62	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0	99	1384
D. N. SELO	10	128	238	166	212	86	141	0	0	9	27	16	2	0	0	0	1153	497	1172	847	6	0	331	4997
DELETOVCI	41	197	447	60	68	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	155	5	0	0	132	1110
GABOŠ	0	107	405	510	222	4	0	0	0	0	9	68	0	0	0	0	0	0	0	88	0	0	133	1548
ILAČA	276	526	807	5985	183	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	59	0	0	0	203	2670	
IVANKOVO	755	580	1432	1375	118	80	0	0	3	36	59	58	3	0	0	0	0	311	108	0	0	558	5477	
JARMINA	0	336	391	296	100	35	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	21	0	0	124	1294
KARADIČEVO	0	0	0	485	526	142	0	0	0	5	2	0	0	0	0	0	0	0	32	0	0	0	91	1256
KOMLETINCI	0	365	1493	555	249	68	0	0	0	1	30	0	0	0	0	0	488	1463	986	158	0	0	420	6225
KOROĐ	0	155	384	410	158	57	15	0	0	0	9	15	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	153	1378
LIPOVAC	0	54	610	710	381	215	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	1524	1938	0	0	6	0	331	5774
MARINCI	21	187	396	297	99	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	196	0	0	0	0	0	87	1326
MARKUŠICA	0	77	548	671	852	157	0	0	0	0	52	94	0	0	0	0	222	19	0	0	1	0	210	2939
MIRKOVCI	306	319	376	288	165	0	0	0	0	12	0	29	12	0	0	0	11	643	68	91	34	0	291	2628
NIJEMCI	4	409	1230	881	176	88	107	0	0	12	10	0	0	0	0	0	42	948	516	466	0	0	512	5420
N.JANKVOCI	39	213	258	226	213	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	74	0	0	0	159	1874
NMIKLUŠEVCI	55	51	184	144	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	502	7	0	0	0	55	1022
NUŠTAR	87	338	335	264	210	45	3	0	0	0	18	0	1	18	0	0	0	0	0	52	0	0	215	1625
OROLIK	167	189	212	307	185	80	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	86	0	251	0	0	149	1637
OSTROVO	45	443	599	215	59	32	0	0	0	0	0	95	5	12	0	0	0	42	43	0	26	0	116	1630
OTOK	54	635	1336	1161	244	29	0	0	0	1	2	144	2	0	0	0	15	1942	424	755	0	0	632	7390
PODGRAĐE	229	235	317	328	327	137	57	0	1	0	0	7	0	0	0	0	0	47	780	322	0	0	228	2682
PRIVLAKA	44	330	1078	661	652	178	0	0	1	0	0	7	0	0	0	0	1632	230	12	16	0	0	372	5241
PRKOVC	0	18	136	199	218	32	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	635	237	0	0	0	146	1667
RETKOVCI	0	214	1114	822	201	49	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0	0	562	3	6	0	0	215	3199
ROKOVCI	27	108	456	448	41	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	150	0	0	0	238	1501
SLAKOVCI	352	228	193	248	170	17	0	0	10	28	0	0	0	0	0	0	0	0	54	223	78	0	141	1768
SR. LAZE	204	335	163	246	469	141	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	353	3	175	0	143	2282

**STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KLASAMA ŽUPANIJE VUKOVARSKO - SRIJEMSKE
K.O.VINKOVCI - nastavak**

ST. JANKOVCI	307	378	320	126	38	0	0	0	0	0	8	0	14	0	0	0	96	417	120	0	0	0	131	1956
STMIKANOVCI	261	408	458	313	115	228	0	0	0	4	5	163	0	0	0	0	190	1245	735	164	0	0	303	4428
Š.BANOVCI	122	200	417	123	27	44	0	0	8	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	93	1036
TORDINCI	0	86	561	535	430	87	18	0	0	0	48	0	0	0	0	0	118	0	198	0	0	0	145	2225
V.BANOVCI	37	96	137	68	21	37	0	0	10	1	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	51	462
V.N.SELO	89	272	260	201	9	6	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	208	0	1	0	0	285	1344
VINKOVCI	820	1827	663	165	87	7	0	0	6	1	23	6	0	0	0	0	0	1542	33	0	0	0	1215	5395
VOĐINCI	81	140	411	589	217	0	0	0	0	0	48	0	0	0	0	0	0	3	457	0	0	0	177	2127

K.O. ŽUPANJA	POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE ORANICE, LIVADE, VRTOVI, VOĆNJACI, VINOGRAD ha								LIVADE I PAŠNJACI ha						ŠUMA (ha)						PLODNO ukupno ha	NEPLODNO* ukupno ha	UKUPNO ha
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6			

B. GREDA	138	741	1534	1257	625	155	175	0	51	1558	528	205	4	0	180	880	37	32	3	55	6917	1024	7941
BOŠNJACI	0	520	1618	1745	856	168	0	0	3	4	20	71	25	0	836	1607	1039	29	4	32	7932	917	9496
CERNA	98	262	980	749	662	219	3	0	1	2	16	26	0	0	0	1879	10	0	0	0	4618	538	5445
DRENOVCI	146	261	1270	1796	178	54	0	0	19	23	32	0	15	0	797	1484	810	97	68	0	7053	422	6481
ĐURICI	0	137	453	150	68	36	0	0	0	14	0	2	37	0	534	770	199	8	20	0	2400	187	2587
GRADIŠTE	15	222	919	1731	746	0	0	0	3	45	24	33	0	0	605	524	245	0	0	0	5214	541	5756
GUNJA	0	260	608	686	250	58	0	0	0	1	0	19	30	3	0	626	53	4	0	0	2566	540	3105
P.POSAVCI	0	97	139	381	500	217	0	0	0	0	0	0	0	0	0	374	1058	751	0	0	2332	367	2333
RAČINOVC	0	266	966	588	137	19	0	0	0	0	0	64	5	0	0	364	76	400	0	0	2888	410	3299
RAJ. SELO	0	134	273	434	365	208	48	0	0	64	0	0	0	0	0	415	0	0	0	0	1924	468	2391
STROŠNICI	0	21	307	596	423	64	0	0	3	0	15	46	0	0	3216	0	298	0	0	0	4990	254	5244
ŠIŠKOVCI	0	37	164	113	197	125	0	0	0	0	25	83	0	0	0	0	0	0	605	0	1352	128	1480
ŠTITAR	0	146	707	619	178	267	38	0	1	84	129	15	17	1	522	607	169	5	2	0	3024	544	4012
VRBANJA	39	441	1020	945	688	113	0	0	3	11	11	1	0	0	1743	1213	313	62	0	0	6605	427	7077
ŽUPANJA	52	244	931	846	385	10	0	0	1	28	52	43	19	1	977	468	1	2	12	0	4072	930	5002

NAPOMENA – površine u ha zaokružene do 0,499 na 0 i veće 0,50 na 1

* Za K.O: Županja – u neplodno zemljište su uračunate i izgrađene površine (sportski tereni, infrastruktura i sl.), - sveukupno ceste i putovi - 2394 ha; vode - 3433 ha, neplodno 8191 ha

3.4.2. Šumarstvo

Vukovarsko-srijemska županija raspolaže velikim kompleksima šumska u kojima dominira glasoviti slavonski hrast. Bogatstvo šuma središnjega i jugoistočnog dijela Županije obilježje je ovog prostora. Ukupna šumska površina iznosila je 69.011 ha ili 28,3% ukupne površine Županije. Površine pod šumama se odnose na: šume kojima gospodari Uprava šuma Vinkovci 67828,56 ha, šume kojima gospodari Uprava šuma Osijek 245,00 ha, šume preuzete od bivših "kombinata" 137,45 ha i privatne šume 800,00 ha. Potencijal šuma procijenjen je prije rata na 16. mil. m³ drvene mase, a potencijal šuma se 1998. godine procjenjivao na 19,9 mil. m³ drvene mase. Od ukupne šumske površine bilo je okupirano i radno nedostupno 23.200 ha ili 33,6% a štete koje je agresor nanio šumama su prema dosadašnjim saznanjima ogromne. Godišnji tečajni prirast iznosi 477,425 m³, godišnji sječivi etat propisan važećim osnovama gospodarenja iznosi 290.000 m³ od čega na glavni prihod otpada 37% a na prethodni prihod 63%. Ukupna zaliha drvene mase iznosi 19,9 mil. m³. Od ukupno realizirane drvene mase Uprave šuma Vinkovci na području Vukovarsko-srijemske županije je u 1997. godini plasirano 66%, u ostaloj Slavoniji 24%, a na ostalom području RH 10%. Gospodarenje šumama se vrši jednostavnom i proširenom biološkom reprodukcijom. Pošumljivanja i popunjavanja su se vršila iz rasadnika "Zalužje" koji zauzima površinu od 22,5 ha. Od 1. listopada 1995. godine Upravu šuma Vinkovci čine 12 šumarija i to šumarije: Ilok, Vukovar, Strizivojna, Mikanovci, Cerna, Vinkovci, Županija, Gunja, Vrbanja, Strošinci, Otok i Lipovac sa 27 gospodarskih jedinica. (OPPŽ, str. 83.)

Šume na području Vukovarsko-srijemske županije ugrožene su građenjem - širenjem građevinskih područja naselja i naselja sekundarne izgradnje, infrastrukturnim koridorima, velikim promjenama vodnog režima (Spačvansko-Studvanska depresija uz nizvodni tok Bosuta) te odlaganjem komunalnog otpada na šumskom području.

Zaštita šuma odnosi se posebno na cestovne koridore koji prolaze uz i kroz područja prirode predložena za zaštitu, te se na tim dionicama primjenjuju posebne mjere zaštite. Prvenstveno se to odnosi na cestovne koridore kroz zaštićene prostore rijeke Spačve (do utoka u Bosut između Apševaca i Lipovca te "Optičar") kao i na zaštitu šireg širi prostora Spačvanskih šuma.¹

---

¹ OPPŽ, str. 54.)

Građenje unutar i izvan građevinskih područja mora čuvati vrijednosti krajolika s ciljem očuvanja sveukupnih vrijednosti prostora. Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu šumskih i drugih prirodnih površina.

Neplanska izgradnja zgrada sekundarnog stanovanja uz Dunav od Vukovara do Iloka, uz Bosut, Vuku i rubna šumska područja zauzela je vrlo vrijedne dijelove prirode. Nju se može samo iznimno ozakoniti i to na manje istaknutim lokacijama te uz uvjet da je moguće racionalno riješiti infrastrukturu koja neće nepovoljno utjecati na prirodne vrijednosti prostora.

S gledišta temeljnih odrednica prostornog planiranja prioriteta su zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, industrijskih kapaciteta (formiranje građevinskih područja) te koordinacija gradnje, rekonstrukciju i modernizacije infrastrukturnih sustava. Gospodarske djelatnosti mogu se locirati u već formiranim zonama tih djelatnosti i tamo gdje to infrastruktura omogućava, bez zauzimanja novih površina šuma. Građenje građevina izvan građevinskog područja ograničava se tako da ne mogu nastajati nova naselja, ulice i grupe građevina, građevine uz obale vodotoka, uz prometnice, uz vrijedno uređeno poljoprivredno i šumsko zemljište.

Na šumskom području su značajna nalazišta i eksploatacijska polja nafte i zemnog plina i kao takva su potencijalan izvor nepovoljnih utjecaja na prirodno okruženje. U tijeku rata i neposredno nakon rata došlo je do narušavanja kvalitete i uvjeta zaštite okoliša zagađenjem šumskog zemljišta, sječom i ne održavanjem šuma, oštećenjem pratećih objekata, prometnica, infrastrukturnih sustava te nekontroliranim odlaganjem otpada na šumskom području. Pri planiranju trasa velikih infrastrukturnih koridora koriste se postojeće trase i izbjegava prosijecanje cjelovitih šumskih površina. U izradi prostornih planova potrebno je detaljnije uskladiti trase cestovne mreže s trasama sustava elektroopskrbe, plinoopskrbe, vodoopskrbe, odvodnje i telekomunikacija.

Podržavanje višestruke uloge i funkcije šuma i šumskih površina obuhvaća:

- ojačati institucije koje se bave pitanjima šuma,
- ojačati i poboljšati ljudske, tehničke i stručne sposobnosti uspješnog oblikovanja i primjene mjera, planova, programa, istraživanja i projekata upravljanja, očuvanja i održivog razvoja svih vrsta šuma i na njima temeljenih dobara, uključujući šumske terene kao i druga područja iz kojih se crpe blagodati šuma,
- očuvati šume od ogoljavanja i preusmjeravanja na druge tipove uporabe zemlje, pod utjecajem sve većih potreba stanovništva, širenja poljoprivrede, uključujući i nedostatak odgovarajućeg nadzora šumskih požara i neodržive komercijalne šumske radove,
- održati postojeće šume putem očuvanja i pravilnog gospodarenja, te održati i povećati pošumljena područja i šumski pokrov u određenim područjima, putem očuvanja prirodnih šuma, njihove zaštite, rehabilitacije i regeneracije te akcije pošumljivanja novih i već pošumljenih područja, kao i sadnju drveća u cilju održavanja ili pak vraćanja ekološke ravnoteže,
- pripremiti i provoditi programe Hrvatskih šuma kroz šumsko-gospodarske osnove,

- djelovati na očuvanju šuma u reprezentativnim ekološkim sustavima i krajolicima - prvenstveno autohtonih šuma,
- provoditi obnavljanje vegetacije u određenim ogoljelim gospodarstvima, radi suzbijanja opustošenja i sprječavanja erozije, kao i radi drugih zaštitnih funkcija i nacionalnih programa rehabilitacije šumskih površina,
- ostvariti razvoj i jačanje šuma zasađenih u neindustrijske svrhe s ciljem podržavanja ekološko prihvatljivih područja, odnosno regeneracije na odgovarajućim lokacijama,
- povećati zaštitu šuma od zagađivača, požara, nametnika i bolesti te drugih negativnih čovjekovih utjecaja na njih,
- istovremeno s prenamjenom šumskog zemljišta privoditi namjeni zamjenske površine.

Zaštićeni rezervati šumske vegetacije obuhvaćaju većinu šumskih zajednica koje se javljaju na ovom području Hrvatske. U budućnosti treba zaštitom obuhvatiti sve šumske zajednice koje su zastupljene na području Županije.

Jačanjem cestovne mreže na rubnim područjima uz šume omogućiti kvalitetniji pristup šumama s ciljem postizanja ekonomičnijeg korištenja šuma, turističkog obilaska i provođenja mjera zaštite. To se osobito odnosi na planiran koridor ceste Lipovac -Strošinci -Račinovci -Đurići -Gunja.

Višenamjenski kanal Dunav - Sava dijelom projektirane trase prolazi preko šumskog zemljišta. Na samoj trasi ili u neposrednoj blizini nalazi se: šuma Đergaj kraj Vukovara, šuma Lug sjeverno od Nuštra, šuma Zvirinac s istočne strane trase jugoistočno od Vinkovaca; šumski kompleks Kunjevci; Bazjaš, Mačva i Berešinci južno od Vinkovaca; Grabarje, Luščić i Fabrički gaj u okolici Cerne; šume Orljak i Banov dol, između Cerne i Babine Grede. Pod neposrednim utjecajem kanala biti će šume: dio gospodarske jedinice Dubrave kod Vinkovaca - šume Kunjevci, Vrapčana; istočni dio gospodarske jedinice - Otočke šume, Ceranski lugovi, Krivsko ostrvo, Orljak, Banov dol i sjeveroistočni dio Kusare. Pod utjecajem kanala biti će i šume u pojasu od 5 km od njegove istočne i jugoistočne, te sjeverozapadne strane, a moguć je utjecaj i na ostale nizinske šume vinkovačkog područja. Zbog izgradnje kanala biti će nužno posjeći 111,12 ha šume. Izgradnjom kanala će u ukupnom šumskom području u koridoru kanala, ali i šire, doći do izmjene hidroloških prilika, koje će kroz sniženje ili povišenje razine podzemnih voda utjecati na pojedine šumske sastojine i vrste. Kako bi se problemi oko takvih pojava, ali i mjera zaštite šume mogli kontinuirano provoditi, potrebno je izraditi detaljnu studiju utjecaja izgradnje VKDS na režime podzemnih voda u smislu zaštite šuma, nastaviti monitoring šumskih sastojina, te na temelju rezultata opažanja prići konkretnoj zaštiti tijekom građenja i upravljanja kanalom.

Deponiranje iskopane zemlje uz kanal planirano je izvan područja šuma.

Gospodarenje šumama vršiti će se prema šumskogospodarskoj osnovi koja se temelji na načelima biodiverziteta i obnovljivim resursima. Godišnji etat treba prilagoditi tim uvjetima te smanjiti otpad - poboljšati odnos uporabe između tehničkog i gorivog drveta. Potrebno je razvijati sve

funkcije šume u smislu njihova učinkovitijeg korištenja. Uništene šumske površine potrebno je obnoviti pošumljivanjem.

Cilj zaštite i korištenja šuma je uspostaviti ravnotežu izgrađenih i pretežito neizgrađenih prirodnih područja racionalnim korištenjem prostora za izgradnju, očuvanjem poljoprivrednog i šumskog zemljišta, zaštitom vrijednosti prostora, prirodnih i stvorenih resursa te biološke raznolikosti. Bogatstvo šuma središnjega i jugoistočnog dijela Županije, potreba revitalizacije ruralnog prostora i usmjerenje na razvoj izletničkog rekreacijskog, tranzitnog i lovnog turizma ciljevi su uređenja i korištenja ovog prostora. Racionalnim korištenjem prostora mora se postići učinkovitija funkcionalna organizacija i štednja resursa. Zaštitom treba obuhvatiti sve šumske zajednice koje su zastupljene na području Županije te površine šuma ada na Dunavu.

Sprječavanje i sanaciju erozije i bujica obuhvaćaju i dugoročno planiranje zajedničkog rješavanja zaštite od erozija sa šumarstvom i drugim zainteresiranim grupacijama. Dobri rezultati u zaštiti zemljišta od erozije, mogu se postići u prvom redu primjenom gospodarsko-bioloških mjera, a manje izgradnjom građevinskih objekata. Ovim planom određuju se zaštitne šume (od erozije i bujica) šume uz obalu Dunava i šume na adama. Vegetaciju i šume uz "surduke" bujičnih potoka uz obalu Dunava i padinskih sjevernih pritoka Bosuta treba očuvati zbog usporavanja erozije.

Očuvanje raznolikosti krajolika treba temeljiti na očuvanju šuma i prirodnih oblika vodotoka, a spriječiti građenje na izloženim lokacijama u krajoliku. Šume desne obale Dunava i dunavske ade treba zaštititi zbog očuvanja cjelovitosti krajolika vodotoka Dunava.

Šume posebne namjene su šume namijenjene turizmu i rekreaciji te šume i dijelovi šuma za proizvodnju šumskog sjemena. Postojeće šume za rekreaciju su park šuma Kunjevci i park šuma Zvirinac (u Šumariji Vinkovci). Šume i dijelovi posebne namjene za znanstvena istraživanja, potrebe nastave te potrebama uređenim posebnim propisima su šuma u Šumariji Mikanovci - Gj Muško ostrovo, Gj Durgutovica, Šumariji Vukovar - Gj jelaš i Gj Vukovarsko-dunavske ade, Šumariji Otok - Gj Slavir, Gj Otočke šume, Šumariji Vrbanja - Gj Vrbanjske šume, Šumariji Gunja Gj Desićevo i Gj Trizlovi-Rastovo, Šumariji Strošinci - Gj Debrinja, Šumarija Vinkovci - Gj Kunjevci i Šumariji Lipovac - Gj Narače. Šume i dijelovi posebne namjene za proizvodnju šumskog sjemena su u Šumariji Županja - Gj Kusare, u Šumariji Gunja Gj Desićevo i Gj Trizlovi - Rastovo, Šumariji Vrbanja Gj Vrbanjske šume, Šumariji Strošinci - Gj Debrinja, Šumariji Otok -Gj Slavir, te za izabrane sjemenske sastojine u: Šumariji Vinkovci - Gj Kunjevci, Šumariji Cerna - Gj Banov dol, Gj Ceranski lugovi, Šumariji Županja - Gj Kragujna, Šumariji Gunja - Gj Desićevo i Gj Trizlovi-Rastovo, Šumariji Vrbanja - Gj Vrbanjske šume, Šumariji Strošinci Gj Debrinja, Šumariji Otok Gj Slavir te Šumariji Mikanovci Gj Durgutovica.

3.4.3. *Industrija*

Industrija je najznačajnija gospodarska grana Županije. Najznačajnije vrste industrije Županije su: prehrambena industrija, drvno-prerađivačka industrija, metalo-prerađivačka industrija, industrija građevnog materijala (opekarska), industrija gume, industrija proizvodnje i prerade kože i obuće, proizvodnja stočne hrane i proizvodnja gotovih tekstilnih proizvoda.¹ U industriji je u 1990. godini privređivalo 52% ukupnog broja djelatnika zaposlenih u gospodarstvu, dok je u 1998. godini taj postotak iznosio svega 21,4%. Najveći broj gospodarskih kapaciteta nastao je i temelji se na raspoloživoj sirovinskoj osnovi, radnoj snazi i tržištu.

Industrijska proizvodnja Županije je u porastu i to s većim stopama rasta u odnosu na RH što je dijelom rezultat niskih komparativnih veličina u 1992. i 1993 godini. Na ukupnu proizvodnju utjecala je obustava proizvodnje u nekim pogonima kao i smanjenje proizvodnje u dijelu mlinsko-pekarske i drvo-prerađivačke industrije te u proizvodnji stočne hrane. Porast opsega proizvodnje bilježe proizvodnja poljoprivrednih strojeva, građevinske stolarije i namještaja te dijelovi prehrambene industrije. Pad proizvodnje "Sladorane" odrazio se na ukupne rezultate fizičkog opsega proizvodnje. Industrijska prerada drva je jedan od glavnih pravaca razvoja Županije uz poljoprivredu i šumarstvo. Prije domovinskog rata kapaciteti za preradu drveta prerađivali su oko 160.000 m³ trupaca iz ovdašnjih šuma i sa pripadajućom finalnom proizvodnjom zapošljavali preko 3.000 djelatnika. Takva proizvodnja rezultirala je i izvoz vrijedan preko 30 milijuna DEM. U 1977. godini realizirano je 129.801 m³ trupaca od čega se na furnirske trupce odnosi 24.372 m³ (18,8%) i 105.429 m³ (81,2%) na pilanske trupce što je u potpunosti trebalo zadovoljiti predviđene planove proreza drvne industrije na nivou Županije. Kapaciteti prehrambene industrije postavljeni su na temelju raspoložive sirovinske baze te predstavljaju značajne i kapitalne objekte u preradi osnovnih poljoprivrednih proizvoda. Ovi se kapaciteti koriste različito uspješno, a zajedničko im je da je razina iskorištenosti nezadovoljavajuća, a posebno kapaciteta za preradu voća i povrća, mlijeka i stočne hrane. Razlozi ovakvih kretanja su dobrim dijelom posljedica ratnih događanja i gubitka tržišta. Značajni kapaciteti tekstilne industrije te industrije, kože, obuće i galanterije izdvajali su ove proizvodnje na važno mjesto u gospodarstvu Županije zbog ostvarivanja uspješnih poslovnih rezultata i zapošljavanja značajnog broja stanovnika.² U ratu su spaljeni razoreni kapaciteti tvornice "Borovo", a osobito tvornice "Vuteks" u Vukovaru koja je do rata bila najveći proizvođač pokrivača u Republici Hrvatskoj. Značajna po fizičkom obujmu

¹ Značajnije tvrtke na području Vukovarsko-srijemske županije su : "SLADORANA" d.d. Županja, "DOMIL" D.D. Županja, "SLAVONIJA" Županja, "MLIN-PEKARA" d.d. Vinkovci, "SILOS-MLINOVI" d.d. Novi mlin i Mlin Mikanovci, Obrtnička klaonica "BOSUT" d.d. Vinkovci, "CONTRACTOR" d.o.o. Županja, "VINKA" d.d. Vinkovci, "Zagrebačka pivovara" d.d. pogon i predstavništvo Županja, "KRMA" Tvornica stočne hrane d.d. Vinkovci, DI "SPAČVA d.d. "SPAČVA-PILANA" D.O.O. Vinkovci, DI "SPAČVA-FURNIR" d.o.o. Vinkovci, DI "SPAČVA-FINALA" d.o.o. Vinkovci, DI "SPAČVA-PARKETARIJA" d.o.o. Vinkovci, Drvna industrija "Lužnjak" d.d. Županja, PILANA d.o.o. Županja, Drvna industrija "Lužnjak" d.d. Županja, TAPETARIJA d.o.o. Županja, Drvna industrija "Lužnjak" d.d. Županja, PARKETARIJA d.o.o. Županja, Drvna industrija "Lužnjak" d.d. Županja, MASIVNI NAMJEŠTAJ d.o.o. Županja, "TANTUS" D.O.O. GUNJA – PILANA, "Begonja Barišić" d.o.o. Tvornica namještaja Gunja, "Đuro Đaković" Tvornica poljoprivrednih strojeva i uređaja d.d. Županja, "CIBALIA" d.d. Vinkovci, "KVALITET"d.d. Vinkovci, "Đuro Salaj" d.d. Vinkovci, "ZORA" d.d. Industrija ženske konfekcije Vinkovci, IGM "DILJ" d.d. Vinkovci, DD "VIBROBETON" Vinkovci, "CIGLANA CERNA" Industrija građevinskog materijala d.d. Cerna, "CIGLANA" d.d. Županja, GNPT "ISKRA" d.d. Vinkovci. - Izvješće o stanju u gospodarstvu na području Vukovarsko - srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998., str.38. – 46.

² Prije domovinskog rata na području hrvatskog Podunavlja djelovalo je nekoliko velikih poduzeća koja su zapošljavala znatan broj djelatnika – tako samo Tvornica za proizvodnju gume i obuće "Borovo" zapošljavala je 22.500 djelatnika.

proizvodnje i broju zaposlenih bila je i tvornica "Iteks" - Industrija trikotaže iz Iloka. Kao i u svim drugim granama industrije tako i u ovoj fizički obujam proizvodnje uvjetovan je još uvijek osjetnim posljedicama ratnih razaranja, gubitkom tržišta, lošom proizvodnom strukturom, nedostatkom obrtnih sredstava, velikom konkurentnosti na tržištu, te izostankom inozemnih ulaganja. Tehničko-tehnološki kapaciteti su građeni ranije te usvojena tehnologija zahtijeva nova ulaganja za potrebe restrukturiranja, modernizacije i poboljšanja uvjeta rada. Svi postojeći industrijski kapaciteti moraju do 2005. godine uskladiti svoje emisije sa graničnim vrijednostima emisije kako je propisano Uredbom o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora - "Uredba o GVE" (NN 140/97).

Mineralne sirovine

Na području Županije su vrijedna crpilišta nafte i plina, na kojima je godišnja proizvodnja 1990. godine iznosila cca 250.000 t nafte i 26 mil. m³ zemnog plina. Obnovljena proizvodnja nafte na eksploatacijskim poljima Đeletovci, Privlaka i Ilača iznosi u prvom polugodište 1998. godine 66.040 tona (godišnja proizvodnja cca 132.000 tona nafte) a proizvodnja plina u isto vrijeme 5226442 m³ (godišnja proizvodnja cca 10,5 mil. m³ zemnog plina). Iz ovih podataka vidljivo je da je godišnja proizvodnja nafte i plina gotovo upola manja od predratne. Na području Županije su brojna kvalitetna nalazišta kvalitetne gline, šljunka i pijeska. Poticanje njihove eksploatacije je od interesa za Županiju.

Broj zaposlenih i gospodarski subjekti

Broj zaposlenih na području Županije značajno je smanjen u odnosu na prijeratno razdoblje, a povećanje broja poduzeća nije pratilo povećanje broja zaposlenih. Podacima Državnog zavoda za statistiku obuhvaćena su sva poduzeća u društvenom, mješovitom, zadružnom i privatnom vlasništvu u području privrednih djelatnosti kao i organizacije - zajednice neprivrednih djelatnosti. U 1990. godini od ukupnog broja zaposlenih 87% je bilo zaposleno u gospodarstvu. U okviru gospodarstva najveći je broj zaposlen u industriji i to 52%, a zatim u poljoprivredi 11,8%, prometu i vezama 10%. Broj zaposlenih u 1996. godini u odnosu na prijeratno razdoblje smanjen je za 50%.¹ Prema podacima Ureda za statistiku Vukovarsko-srijemske županije na dan 31. ožujka 1998. godine na području Županije bilo je ukupno zaposleno 31.830 osoba, od čega 25.121 ili 79% u gospodarstvu i 6.709 ili 21 % djelatnika u izvan gospodarskim djelatnostima.² Najveće smanjenje broja zaposlenih je u djelatnosti industrije u kojoj je broj djelatnika umanjen za 54 %. Umanjenje broja zaposlenih je razumljivo budući da je samo na području bivše općine Vukovar u tvornicama u Vukovaru te nekoliko većih poduzeća bilo zaposleno više od 20.000 djelatnika. U oblasti gospodarstva najveći broj zaposlenih još uvijek je u djelatnosti prerađivačke industrije 25%, u djelatnosti poljoprivrede i šumarstva 17%, prometu i vezama 14%, trgovini 13% i građevinarstvu 11%. U poslijeratnom razdoblju povećavanje stope zaposlenosti je nezadovoljavajuće usprkos mjera politike aktivnog zapošljavanja te poticanja razvitka privatnog poduzetništva i obrta.³

¹ Statistički ljetopis SLJRH 1997. str.499.

² Statistički ljetopis SLJRH 1997. str.499.

³ Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko - srijemske županije, 1998. i Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996. str.14.-17.

TABLICA 12.

ZAPOSLjeni NA PODRUČJU ŽUPANIJE PO DJELATNOSTIMA (stanje 31.03. 1998.)

DJELATNOST	br. zaposlenih
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	3544
Rudarstvo F	104
Prerađivačka industrija	5281
Opskrba električnom energijom i plinom	751
Građevinarstvo	2280
Trgovina	2831
Hoteli i restorani	507
Prijevoz, skladištenje i veze	2976
Financijsko posredovanje	773
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	219
GOSPODARSTVO ukupno	19266
Javna uprava, obrana, obv.soc.osgur.	1373
Vodoprivreda	405
Obrazovanje	2543
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2371
Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	422
NEGOSPODARSTVO ukupno	6709
UKUPNO PRAVNI SUBJEKTI	25975
SEKTOR OBRTA	5855
SVEUKUPNO (administrativni izvori)	31.830

Izvor: Statistički izvještaj, RAD - 1G i RAD -15

TABLICA 13.

GOSPODARSKI SUBJEKTI PO DJELATNOSTIMA

Djelatnost	Broj gospodarskih subjekata			1998.	index 98/90
	1990.	1995.	Index 95/90.		
UKUPNO GOSPODARSTVO	448	2.367	528	4056	905
Poljoprivreda i ribarstvo	40	134	335	162 poljop., lov. i šumarstvo	326*
Šumarstvo	10	12	120	1 (ribarstvo)	
Industrija i rudarstvo	80	263	328,7	364	455*
Stambeno-komunalne djelatnosti	7	56	800	5 (el.,vod.pl.)	*
Građevinarstvo	201	43	467	301	149
Trgovina	169	1.268	750	1605 i popravak mot. vozila	949*
Hoteli i restorani	21	79	376	84	400*
Prijevoz skladištenje i veze	15	79	526,6	123	820
Financijsko poslovanje	39	176	451	22	- 177*
Vodoprivreda	1	1	100	-	-
Obrtništvo	23	98	426	-	-
Poslovanje nekretninama i poslovne usluge	-	-	-	215	-
Javna uprava, obrana i sc. osiguranje	-	-	-	60	-
Obrazovanje	-	-	-	99	-
Zdrav. zaštita i sc. skrb	-	-	-	78	-
Ostale društ., sc. i osobne uslužne djelatnosti	-	-	-	938	-

Izvor: Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, Županijski ured za gospodarstvo, Vinkovci, 1996. str14.; Priopćenje Državnog zavoda za statistiku, Zagreb, 1.5.98., br. 11.1.1/4

* - napomena - zbog promjene u Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti broj subjekata po područjima djelatnosti nije moguće uspoređivati za neke djelatnosti s prethodnim razdobljima

TABLICA 14.

**POSLOVNI SUBJEKTI PREMA PRAVNO USTROJENIM OBLICIMA
U VUKOVARSKO - SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI (stanje 30.04.1998.)**

	Ukupno Republika Hrvatska	Županija Vukovarsko- srijemska
UKUPNO	179794	4056
Poslovni subjekti ukupno		
Poslovni subjekti prema zakonu o trgovačkim društvima	34360	1251
Poslovni subjekti prema Zak. o poduzećima i Zak. o zadr.	114936	1668
Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	30498	1137

Poslovni subjekti prema Zakonu o trgovačkim društvima		
ukupno	34360	1251
Dionička društva	1528	63
Društva s ograničenom odgovornošću	32581	1186
Javna trgovačka društva	107	1
Glavne podružnice inozemnih trgovačkih društava ili inozemnih trgovaca pojedinaca	60	1
Komanditna društva	51	0
Ostalo	33	0

Poslovni subjekti prema Zakonu o poduzećima i Zakonu o zadrugama		
ukupno	114936	1668
Javna poduzeća	130	15
Društvena poduzeća	539	22
Privatna poduzeća	24564	856
Zadružna poduzeća	31	1
Poduzeća za zapošljavanje invalida	48	3
Složeni oblici udruživanja	37	2
Dionička društva	1299	26
Društva s ograničenom odgovornošću	86334	631
Radnje (prave osobe)	62	1
Zadruge	1763	121
Zajedničke financijske organizacije	94	0
Ostalo	35	0

Izvor : Priopćenje Državnog zavoda za statistiku, Zagreb, 1.5.98., br. 11.1.1/4

Napomena - primjetan je velik udio privatnih i privatiziranih poduzeća u ukupnom broju poduzeća te iznosi približno 90%.

3.4.4. Obrtništvo

Tradicija obrtništva na području Vukovarsko-srijemske županije je dugotrajna i važan je činitelj razvoja. U strukturi obrtništva je malen i stalan broj proizvodnih radionica, a znatno se povećava broj trgovina i ugostiteljskih objekata. U 1998. godini bilježi se značajan broj od 760 registriranih obrtnika s 1320 poslovnih jedinica na području hrvatskog Podunavlja. Time je gotovo izjednačen broj registriranih obrtnika s predratnim brojem. Ukupno registriran broj obrtničkih radnji je za 24,8% veći od onog u 1997. godini. Na žalost je i dalje prisutan nepovoljan odnos proizvodnih radionica u odnosu na trgovačke i ugostiteljske objekte.

Poticajne mjere za proizvodno obrtništvo trebale bi poboljšati ovo stanje. Zabilježen porast u građevinarstvu i završnim radovima posljedica je ratnih razaranja te obnove koja je u tijeku.

TABLICA 15.

PREGLED OBRTNIČKIH RADNJI VUKOVARSKO SRIJEMSKE ŽUPANIJE

DJELATNOST	BROJ OBRTNIČKIH RADNJI		
	1990.	1996.	1997.
Proizvodne djelatnosti	248	295	249
Uslužne djelatnosti	846	927	861
Graditeljstvo	158	204	220
Trgovina	534	787	795
Ugostiteljstvo	339	465	370
Prijevoznici	274	320	226
Ukupno	2399	2998	2721

Izvor : Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998. str.50.
Obradio S. Pegan

3.4.5. Trgovina

Uloga trgovine je izražena i to s vrlo velikim udjelom privatnog sektora od preko 90%.¹ Na području Županije posluje preko 1000 raznih vrsta trgovačkih društava.² Osnovne poteškoće u poslovanju trgovine su: tekuća nelikvidnost, teškoće u naplati prodane robe, pad kupovne moći potrošača, realan pad prometa roba u odnosu na prijeratno razdoblje, nemogućnost kreditiranja, neselektivan pristup pri odobravanju i dodjeli kontigenta, nedovoljna zaštita domaće proizvodnje (naročito prehrambenih proizvoda), nelojalna konkurencija, nelegalan uvoz robe, previsoke cijene određenih proizvoda zbog čega dolazi do značajnog deviznog odliva kupovinom građana u Mađarskoj, Austriji i Italiji, ukupnih posljedica rata, ratnog okruženja i još uvijek prisutne prometne izoliranosti Županije.

Sanaciju postojećeg stanja i oživljavanje gospodarskih aktivnosti pa tako i trgovine treba temeljiti na predvidivim smjerovima razvoja:

- strategiju razvoja trgovine i usluga u prometu roba treba temeljiti na povezivanju gospodarskih grana: poljoprivrede, prehrambene industrije, trgovine, turizma te izvoza;
- zbog specifičnog položaja Županije (prometne povezanosti i graničnih prijelaza) treba poticati otvaranje robnih terminala i bescarinskih zona;
- trgovina i usluge u prometu trebaju iskoristiti važan geopolitički položaj u cilju unapređivanja tranzita robe i usluga te iskoristiti resurse i komparativne prednosti područja (poljoprivreda, promet);
- neophodno je olakšicama i povoljnijim kreditiranjem stimulirati jačanje veleprodaje kako bi bila konkurentnija na širem tržištu, te nudila kvalitetniju robu te usmjeriti trgovinu na snabdijevanje poljoprivrednim proizvodima turističkih područja Republike Hrvatske i na njihov izvoz u susjednu Republiku BiH.

¹ Djelatnost trgovine u strukturi ukupnog gospodarstva Županije prema podacima za 1997. godinu, mjereno određenim pokazateljima, imala je slijedeće vrijednosti: - po ukupnom prihodu nalazila se na prvom mjestu sa 32,9%, - po dobiti nakon oporezivanja na drugom mjestu sa 24,4%, - prema ostvarenom gubitku na trećem mjestu sa 14,8%, - prema broju zaposlenih na četvrtom mjestu sa 11,8%.

Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996.

² 1997. je samo broj trgovačkih radnji bio 795 od kojih se veći broj odnosi na prodavaonice mješovitom robom. Taj se broj još znatno povećao u 1998. godini - nakon reintegracije hrvatskog Podunavlja.

3.4.6. *Graditeljstvo*

Stanje u graditeljstvu je teško, a temeljni problem je nedostatak posla zbog ograničenih izvora financiranja investicija u gospodarstvu. Do djelomičnog oživljavanja građevinskih djelatnosti došlo je zbog zadataka obnove. Graditeljstvo Županije predstavlja potencijalima opreme i radne snage solidnu osnovu za daljnji razvoj. Za ovu pretpostavku potrebno je obnoviti i izgraditi ratom razrušene i oštećene stambene, gospodarske i druge objekte, infrastrukturu, te osigurati povoljne izvore sredstava za kreditiranje obnove i razvoj na području Županije. Mogući razvoj graditeljstva treba temeljiti na:

- osiguranju povoljnih izvora sredstava od strane Vlade Republike Hrvatske za obnovu i izgradnju ratom razorenih ili oštećenih objekata,
- osiguranju povoljnijeg tretmana glede raspodjele, usmjeravanja i angažiranja sredstava ostvarenih prodajom dijela poduzeća od strane Hrvatskog fonda za privatizaciju,
- nastavljanju započetih procesa restrukturiranja tvrtki ove djelatnosti koja podrazumijeva osim vlasničkog i organizacijsko, tehničko-tehnološko, tržišno i kadrovsko unapređenje poslovnih aktivnosti.

3.4.7. *Turizam*

Vukovarsko srijemska županije je destinacija s značajnim turističkim potencijalima. Oni do sada nisu odgovarajuće iskorišteni. Županija raspolaže s skromnim smještajnim kapacitetima od 414 soba s 861 posteljom. Ugostiteljstvo i turizam su prateća djelatnost u gospodarskom razvoju Županije. Zbog ratnog okruženja i posljedica rata te smanjenja kupovne moći potrošača realno je ostvaren manji promet u ugostiteljstvu u odnosu na prijeratno razdoblje, a posebno broj noćenja. Osnovne poteškoće u poslovanju ugostiteljstva i turizma su: realno smanjenje prometa i tekuća nelikvidnost, nedostatak "kvalitetnih" izvora sredstava za obnovu ratom razrušenih ili oštećenih ugostiteljsko-turističkih sadržaja te izgradnju novih i pad kupovne moći potrošača.

Potencijali turizma Županije temelje se na prirodnim ljepotama, arheološkim lokalitetima i kulturnim dobrima te očuvanom ruralnom prostoru. Mogućnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma su velike. Posebito se ističe pogodnost i značaj međunarodnih prometnih smjerova područjem Županije i laka dostupnost gotovo svim lokalitetima. Gradnja kanala Dunav - Sava uz primarna gospodarska i ekološka ima i značajna turistička obilježja. Razvoj ugostiteljstva i turizma Županije treba uskladiti sa strategijom razvoja ugostiteljstva i turizma u Republici Hrvatskoj. Na području Županije treba:

- valorizirati tranzitnog korisnika usluga prometa auto-cestom Zagreb-Lipovac na kojoj su na prostoru Županije objekti "Šokadija", "Rastovica", "Lubanji" te atraktivni lokaliteti zaštićene prirode i kulturnih dobara,
- valorizirati prometne smjerove dunavske turističke ceste uz brojne spomenike kulture i osobite vrijednosti krajolika dunavske obale, smjer Vukovar-Vinkovci-Županija-BiH zbog vrijednosti prostora i buduće izgradnje VKDS, turistički potencijal rijeke Bosut,

- istražiti prostore potencijalnih termalnih izvorišta s mogućnostima njihove uporabe (kod Babine Grede),
- koristiti komparativne prednosti bogatstva prirodnih resursa za razvoj turističke djelatnosti Županije - kompleksa hrastovih šuma, nezagađenih vodotoka između Dunava i Save - lovnog i ribolovnog turizma, seoskog turizma i dr.,
- oblikovati turistički identitet Županije i jačati promidžbenim aktivnostima turističku gravitaciju gradova i njihovih kulturnih dobara - Iloka, Vukovara, Vinkovaca i Županje,
- istaknuti prirodne osobitosti i povijesne i druge vrijednosti Županije (arheološke lokalitete - Vučedol), vodotoke - Dunav, Sava, Bosut; zaštićene šume i rijeke Spačvanskog bazena te tradicionalne manifestacije (Dani vina, Vinkovačke jeseni, Konji bijelci, Žetelačke svečanosti, Županijsko šokačko sijelo i dr.).

Činitelji vrednovanja turističkih resursa su: prirodni resursi - zaštićenih područja, vodenih površina i šuma; rekreacijski lokaliteti za boravak u prirodi i izgrađeni objekti; riječne plaže na Dunavu, Savi i kupališta na Bosutu, vinogradarska područja, graditeljsko nasljeđe, manifestacije i istraživački programi usmjereni na zaštitu okoliša, prometna dostupnost i blizina regionalnih i međunarodnih prometnih koridora. Infrastrukturni koridori, cestovni i riječni doprinijeti će razvoju tranzitnog i izletničkog turizma. Razvijanje riječnog turističkog prometa učinio bi prostor Županije dostupnijim organiziranom posjetu i obogatio bi turističku ponudu.

Poljoprivreda i sela sa tradicijskim obilježjima pružaju mogućnost za razvoj ruralnog turizma uz isticanje značaja ekopoljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane, tradicije u proizvodnji vina i tradicijskog graditeljstva.

Lovni turizam treba upotpuniti organiziranim obilaskom lovišta i promatranjem divljači, ugostiteljskim uslugama i specijalitetima s posebnostima obilježjima tradicionalnog kulinarstva i oživljavanjem tradicionalnih obrta. Razvoj lovnog turizma moguć je uz pravilnim gospodarenjem lovištima što osobito obuhvaća poticanje uzgoja divljači.

TABLICA 16.

UGOSTITELJSKI OBJEKTI SA SMJEŠTAJEM U VUKOVARSKO – SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

<i>GRAD/NASELJE</i>	HOTELI	OBJEKTI SMJEŠTAJ	ZA	SMJEŠTAJ DOMAĆINSTVIMA	U	UGOSTITELJSKI OBJEKTI (bez smještaja)
ILOK	1 (Dvorac - 32 kreveta)					17
VINKOVCI	1 (89 KREVETA) 1 (65 KREVETA)	KUNJEVCI (20 KREVETA) “MARIO” (8 SMJ. JED.) “CIBALIA” (7 SMJ. JED.)				327
VUKOVAR	1 (65 KREVETA)					71
ŽUPANJA	1 (42 KREVETA) 1 (55 KREVETA)			2 (8 KREVETA)		177
SPAČVA		MOTEL “SPAČVA” (92 KREVETA)				
VOBINCI		“XXL” (7 smj. jed.)				
		LOVAČKI DOMOVI “KUNJEVCI” – 5 KREVETA “SPAČVA” – 15 KREVETA “MEROLINO” – 14 KREVETA				
UKUPNO KREVETA	cca 340 kreveta	cca 180 kreveta		8 KREVETA		592

Izvor : Tabelarni prikaz stanja u društvenim djelatnostima i gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje, Vinkovci, srpanj 1999.
Obradio S. Pegan

3.4.8. Lovstvo

Lovstvo na području Vukovarsko-srijemske županije ima dugu tradiciju, a lovišta zauzimaju značajne površine. Površina državnih i zajedničkih lovišta zauzima najveći dio površine Županije.

TABLICA 17.
ZAJEDNIČKA LOVIŠTA

NAZIV LOVIŠTA	LOVOZAKUPNIK	POVRŠINA lovišta (ha)	POVRŠINA izvan lovišta (ha)
Brezovice	Babina Greda	5453	1108
Drenova	Posavski Podgajci	1889	570
Erevenica	Privlaka	1703	512
Gaj	Županja	2402	1592
Jelje	Gradište	3228	774
Lovakovica	Otok	3490	909
Ljeskovac	Grad Vinkovci	2379	2270
Mašanaj	Gunja	2012	852
Paovo	Soljani	2046	346
Poloj	Rajevo selo	1851	583
Rastović	Štitar	1034	382
Rastovo	Đurići	1293	259
Ripača	Komletinci	2768	456
Selište	Vrbanja	2774	990
Sitnatovo	Strošinci	1324	340
Stara sela	Cerna	962	322
Vjerovi	Bošnjaci	5250	1030
Marikovo - Ugljara	Lipovac, Apševci	2971	557
Dubovica	Podgrade	2119	218
Gradina	D. Novo Selo	1072	161
Dubrava	Nijemci	3376	466
Bradarica	Deletovci, Banovci, V. Banovci	2067	506
Gazdol	St. Jankovci	1003	320
Žirište - Bililo	Bokšić, Grabovo, Tompojevci, Berak, Čakovci, Mikluševci	5099	951
Prima	Ilača	2391	316
Bajin Dol	Tovarnik	3347	424
Badnjara	Lovas, Opatovac	3821	431
Vukovo - Kordoš	Bapska, Ilok, Mohovo, Šarengrad	10683	1209
Vučedol	Vukovar, Sotin, Lipovača	7578	2896
Crepov Dol	Bogdanovci	1429	258
Zvjerinjak	Nuštar	1702	427
Šomod	Tordinci, Čelije	2639	595
Asađ	Antin	1156	539
Cerić	Cerić	1241	230
Grabik	marinci	1003	215
Dombok	Korođ	1190	174
Jordan	Bobota, Bradin, Pačetin, Trpinja, Vera, Čelije	9470	1743
Borinci	Jarmina	1218	403
Ravna	Markušica, Podrinje, Karadžičevo	3516	679
Travnjak	Mirkovci	1012	338
Brestovo	Petrovci	1196	390
Pasjak	Negoslavci	1736	385
Gradac	Borovo	2252	750
Međe	Slakovci	1114	332
Panjik	N. Jankovci	1005	197
Revenica	Srijemske Laze	1296	329
Almaš	Orolik	1335	302
Miljac	Gaboš	1276	333
Svetinje	Svinjarevci	1086	190
Vidraš	Ostrovo	1157	289
Površina zajedničkih lovišta ukupno		142474	30848

Izvor : Lovački savez Županije Vukovarsko-srijemske, dopis AF-u, 9/98., Izvješće o stanju u gospodarstvu Vukovarsko-srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998.

TABLICA 18.

DRŽAVNA LOVIŠTA

DRŽAVNA LOVIŠTA BROJ LOVIŠTA	GRAD/ Općina	POVRŠINA lovišta -ha	POVRŠINA izvan lovišta ha	NAZIV LOVIŠTA
XVI/18	GRAD ŽUPANJA/Cerna/ B.Greda/ Gradište	6460	0	Banov dol
XVI/2	Andrijaševci-Rokovci	3259	702	Bok - Ljeskovac
XVI/3	Stari Jankovci	2176	0	Dionica
XVI/4	Petrovci-S. Jankovci	1148	0	Dubrave
XVI/1	ILOK	1000	0	Dugo Cerje-Vočin
XVI/15	Ivankovo	3889	1151	Durgutovica 1
XVI/17	St. Mikanovci	3390	1100	Durgutovica II
XVI/6	Ivankovo	2123	405	Grabarje - Luščić
XVI/7	Tompojevci	1111	0	Jelaš
XVI/8	GRAD VINKOVCI	1253	0	Kunjevci - uzgajalište
XVI/9	Stari Mikanovci	6265	30	Merolino
XVI/10	Ivankovo	1269	254	Nadiševci
XVI/11	Vrbanja	18191	0	Spačva - jug
XVI/12	Privlaka / Otok	16247	0	Spačva - sjever
XVI/13	Drenovci	5004	561	Stari Radenovci
XVI/5	Privlaka	2718	0	Topola
XVI/14	Drenovci	4873	570	Trizlovi-Rastovo
XVI/16	GRAD VINKOVCI	1378	0	Vrapčana
Površina državnih lovišta ukupno		4773	4773	

Izvor : Lovачki savez Županije Vukovarsko-srijemske, dopis AF-u, 9/98

Izvešće o stanju u gospodarstvu na području Vukovarsko-srijemske županije, Županijski ured za gospodarstvo, Vukovar 1998.

Lovišta ne obuhvaćaju površine naselja niti površinu do 300 m udaljenosti od izgrađenog dijela naselja. Ovlaštenik prava lova dužan je poduzimati mjere za sprječavanje šteta od divljači, graditi i održavati lovnogospodarske objekte, održavati prosjeke i šumske čistine te održavati brojno stanje divljači u granicama kapaciteta lovišta dozvoljenog propisanog lovnogospodarskom osnovom.

3.4.9. Smjernice gospodarskog razvoja Županije¹

Sveukupne gospodarske aktivnosti odvijale su se tijekom proteklih godina u izuzetno teškim i složenim uvjetima uzrokovanim nizom ograničavajućih čimbenika, a prvenstveno ratnim okruženjem i posljedicama ratnog djelovanja. Kao rezultat ratnih razaranja na području Županije počinjene su znatne štete na opremi, mehanizaciji te na gospodarskim objektima, kao i na objektima infrastrukture te su se direktno odrazile na smanjenje gospodarske aktivnosti. Smanjenjem sirovinske osnove i gubitkom tržišta ostvaren je nizak stupanj iskorištenja instaliranih kapaciteta.

Većina direktnih šteta u poduzećima sanirana je iz vlastite akumulacije, odnosno na uštrb vlastitih obrtnih sredstava, a likvidnost tvrtki bila je i ostaje veliki problem zbog niskog stupanja iskorištenosti instaliranih kapaciteta, smanjenog opsega industrijske proizvodnje, teškoća u plasmanu gotovih proizvoda i usluga i slabog obrtnog kapitala. U uvjetima ograničenih izvora financiranja poduzeća su usmjerena na korištenje kredita uz kamatnu stopu koju ne može pratiti niti jedna proizvodnja.

Proces pretvorbe i privatizacije odvija se bez dokapitalizacije i dolaska svježeg kapitala kao najkvalitetnijeg načina privatizacije i vlasničkog restrukturiranja poduzeća. Nakon provedenog postupka pretvorbe i privatizacije primijećen je pad broja uposlenih djelatnika što je jednim dijelom uzrok naslijeđenih uvjeta privređivanja, ali i subjektivnih i objektivnih uvjeta sveukupnih gospodarskih aktivnosti. Uslijed navedenih ograničenja većina tvrtki nalazi se u fazi dezinvestiranja, što se direktno odražava na kvalitetno odvijanje procesa rada i tehnološko zaostajanje.¹ Većina gospodarskih subjekata Županije vukovarsko-srijemske ima tehnološki zastarjelu opremu i postrojenja što negativno utječe na ukupne rezultate poslovanja.

Smjernice razvoja temelje se na komparativnim prednostima Vukovarsko-srijemske županije - geostrateškom i geoprometnom položaju, velikim površinama visokokvalitetnog poljoprivrednog zemljišta (152.745 ha) i šumskog zemljišta (68.972 ha). Odrednice razvoja Vukovarsko-srijemske županije određuje prostorni položaj značajan za razvoj prometa, a prirodni resursi za razvoj turizma, poljoprivrede, šumarstva i na njima temeljene prateće industrije.

Smjernice za razvoj poljoprivrede su:

- definirati regionalnu strategiju razvoja sukladno sa Strategijom razvoja RH,
- definirati vlasničke odnose u poljoprivredi i posebno proces denacionalizacije,
- preorijentirati se sa suhog ratarenja za profitabilnije kulture,
- poticati mini-farming obiteljskih gospodarstava kao osnovu daljnjeg razvoja primarne poljoprivredne proizvodnje,
- proširiti proizvodnju seoskog gospodarstva na proizvode više faze prerade (proizvodi za tržište),
- individualnom proizvođaču dati status pravne osobe, kako bi proizvodi seoskog gospodarstva mogli izaći neposredno na tržište,
- revidirati agrarnu politiku stočarstva i revitalizirati stočarstvo na području Županije,
- potaknuti i osnažiti razvoj zadrugarstva ali isključivo na interesnim osnovama,
- zaštititi i subvencionirati domaću proizvodnju.

Smjernice za razvoj prerađivačke industrije i šumarstva su:

- definirati regionalnu strategiju razvoja u skladu sa Strategijom razvoja RH.
- osiguranje dovoljne količine sirovine sa domaćeg područja,
- ishoditi položajne rente (šume) za Županiju,
- orijentirati se ka višim fazama prerade u skladu sa potrebama prvenstveno izvoznog tržišta,
- ishoditi pristojbe za izvoz proizvoda nižih faza prerade i povratak tog novca u razvoj drvne industrije i šumarstva na području Županije.

¹ Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996. str. 172.-175.

Smjernice za razvoj trgovine i usluga su:

- revizija bankarskog sustava u funkciji gospodarstva,
- uvođenje tržišne konkurencije ukidanjem monopolnog položaja pojedinih tvrtki i pojedinaca, odvajanjem političke od gospodarstvene strukture,
- zaštita domaće proizvodnje odgovarajućim carinskim i poreznim sustavom,
- obrazovanju stručnjaka.

Smjernice za razvoj tekstilne, odjevne i kožarsko-prerađivačke industrije su:

- osiguranje sirovinske osnovice za kožarsku industriju - stimuliranje razvoja stočarstva,
- realni tečaj domaće valute - kao stimulacija izvoznih programa,
- zaštita domaće proizvodnje kroz adekvatni carinski i porezni sustav,
- potrebno je uvesti selektivno oporezivanje - stimulacija ulaganja i razvoja u Županiju,
- obnavljanje i modernizacija strojnog parka u skladu sa potrebama i zahtjevima tržišta,
- obrazovanje stručnjaka.

Smjernice za razvoj grafičke industrije su:

- daljnja informatizacija i poboljšanje tehnologije proizvodnje,
- liberalizacija uvoza repromaterijale koji se ne proizvode u zemlji,
- uvođenje selektivnog oporezivanja i stimulacije ulaganja i razvoja,
- sprječavanje nelojalne konkurencije,
- obrazovanje stručnjaka.

Smjernice za razvoj industrije nemetala, graditeljstvo, inženjering i projektiranje su:

- izrada makroekonomske strategije razvoja grupacije i strategije razvoja na županijskoj razini,
- eliminiranje nelojalne konkurencije i centralizma u odlučivanju o kapitalnim građevinskim zahvatima na području Županije,
- obrazovanju stručnjaka.

Smjernice za razvoj obrtništva su:

- izrada cjelovite makroekonomske dugoročne strategije razvoja grupacije na razini Županije,
- bolji tretman i oživljavanje obrtništva na području Županije,
- otvaranje kreditnih linija i stimulacija oživljavanja starih zanata,
- pojednostavljenje vođenja poslovnih knjiga i obrtničke djelatnosti općenito,
- utjecati na mjere Vlade za dobivanje beneficiranog statusa u cilju smanjenja poreza i doprinosa.

---

¹ Gospodarstvo Županije vukovarsko-srijemske, Analiza postojećeg stanja i temeljne odrednice razvoja gospodarstva, 1996. str. 181.

Program obnove gospodarstva usmjerava gospodarstvo na uspostavljanje nove strukture vlasništva i odnosa privređivanja, uvažavajući komparativne prednosti prostora i gospodarstva Županije. Osposobljavanje i modernizacija postojećih objekata i kapaciteta jedan je od osnovnih zahvata koji se moraju poduzeti s ciljem oživljavanja gospodarskih aktivnosti. Obnova proizvodnih kapaciteta u Županiji ne predviđa rekonstrukciju prijašnjih stanja već svodenje kapaciteta na optimalnu razinu iskorištenja. Razvoj industrije treba poticati osnivanjem gospodarskih inkubatora, tehnoloških parkova i bescarinskih zona.

Posebito značajan segment oživljavanja gospodarstva je poduzetništvo kojem treba pokloniti posebnu pozornost.

Preduvjet uspješnijeg razvoja gospodarstva je modernizacija prometnog sustava (željeznica, luka, prometnica) te obnova i izgradnja prateće infrastrukture.

3.4.10. Društvene djelatnosti

Potiče se razvitak društvenih djelatnosti: obrazovanja, znanosti, kulture, zdravstva i športa. Građevine i prostore društvenih djelatnosti treba ravnomjernije rasporediti u prostoru kako bi bili što dostupniji svim korisnicima. To se osobito odnosi na općinska središta - Otok, Vrbanju i Drenovce.

U oblasti obrazovanja i znanosti treba potaknuti utemeljenje tehnoloških centara koji će biti usmjereni na suvremena istraživanja područja koja su usmjereno vezana za razvoj županije – šumarstvo, poljoprivredu i prerađivačku industriju.

U oblasti kulture treba poticati utemeljenje područnih kulturnih centara u gradovima i općinskim središtima koji će omogućiti izravno učešće stanovništva u suvremenim umjetničkim i kulturnim događanjima.

U oblasti zdravstva treba omogućiti viši standard pružanja usluga te posebno organizirati sustav zbrinjavanja starijih kućanstava i osoba te ravnomjerniji prostorni raspored zdravstvenih ustanova osobito u jugoistočnom dijelu Županije (Vrbanja, Drenovci, Gunja).

U oblasti turizma, športa i rekreacije treba povećati broj sportskih objekata i sadržaja koristeći se prednostima prostora. Posebito je važno sa turističkim programima istaknuti komparativne prednosti prostora osobito za sportove kao što su: lov, ribolov, edukacijska i orijentacijska organizirana boravišta u očuvanim šumskim zajednicama, plovidba po rijekama, jahanje, biciklistička i motoristička natjecanja (off-road), golf i druga. Vukovarsko – srijemska županija mora spremno dočekati jačanje međunarodnog tranzitnog prometa i pokušati privući tranzitnog putnika da se zaustavi i upozna ljepote i posebnosti ovog područja.

TABLICA 19.

PROSTORNI RASPORED POSTOJEĆIH I PLANIRANIH OBJEKATA ZA OBRAZOVANJE, ZDRAVSTVO I SOCIJALNU SKRB

	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	DOM ZDRAVLJA	AMBULANTA	OPĆA BOLNICA	CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB	DOM UMIROVLJENIKA	DJEČJI DOM,
GRAD ILOK	4	1		6				
Ilok	1	1		4			1 *(naselje)	
Bapska	1			1				
Mohovo	1							
Šarengrad	1			1				
GRAD VINKOVCI	9	7	1	14	1	1	1	1
Vinkovci	6 + 1 gl.šk.	7 + 1 gl.šk.	1 + 1*	14 (43 tima)	1	1+ 1* 1* centar za smještaj i rehab. invalidnih osoba	1 + DOGRAD.*	1
Mirkovci	1							
GRAD VUKOVAR	9	4	1	18	1	1	1	
Lipovača	1							
Sotin	1			1				
Vukovar	6	4	1	17	1	1*	1*	
GRAD ŽUPANJA	4	3	1	19				
Štitar	1			2				
Županja	3	3	1	17		1		
OPĆINE								
ANDRIJAŠEVCI	1*			2 (2 tima)				
Rokovci	1*							
B. GREDA	1			3 + 1*				
BOGDANOVCI	1			u izgradnji				
Petrovci				1				
Svinjarevci	1			srušeno				

	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	DOM ZDRAVLJA	AMBULANTA	OPĆA BOLNICA	CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB	DOM UMIROVLJENIKA	DJEČJI DOM,
BOROVO	1			2				
BOŠNJACI	1			3				
CERNA	1			3				
Šiškovci	1							
DRENOVCI	1			2				
Đurići	1							
Posavski Podgajci	1			1				
Račinovci	1			1				
Rajevo Selo	1							
GRADIŠTE	1			2				
GUNJA	1			3 + 1*				
IVANKOVO	1			2 (4 tima)				
Prkovci	1							
Retkovci	1			1				
JARMINA	1			2 (2 tima)				
LOVAS	1			1				
Opatovac	1							
MARKUŠICA	1			2 (2 tima)				
Gaboš	1							
Karadićevo	1							
Ostrovo	1							
Podrinje								

	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	DOM ZDRAVLJA	AMBULANTA	OPĆA BOLNICA	CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB	DOM UMIROVLJENIKA	DJEČJI DOM,
NIJEMCI	1			1*				
Apševci	1							
Donje Novo Selo	1							
Đeletovci	1							
Lipovac	1			1				
Podgrađe	1							
Šidski Banovci	1							
Vink. Banovci	1							
NEGOSLAVCI	1			1				
NUŠTAR	1			1				
Cerić	1			1				
Marinci	1							
OTOK	1			2				
Komletinci	1			1				
PRIVLAKA	1			1				
ST. JANKOVCI				1 *				
Novi Jankovci								
Orolik	1			1*				
Slakovci	1			1				
Srijemske Laze	1							
Stari Jankovci	1			1*				
ST. MIKANOVCI	1			2 (2tima)				
Novi Mikanovci	1							

	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	DOM ZDRAVLJA	AMBULANTA	OPĆA BOLNICA	CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB	DOM UMIROVLJENIKA	DJEČJI DOM,
TOMPOJEVCI	1							
Berak	1			1*				
Bokšić	1							
Čakovci	1			2				
Grabovo								
Mikluševci	1			1				
TORDINCI	1			1				
Antin	1							
Korod	1							
Mlaka Antinska								
TOVARNIK	1			2				
Ilača	1			1				
TRPINJA	1			1				
Bobota	1			1				
Bršadin	1			1				
Čelije	1							
Ludvinci	1							
Pačetin	1			1				
Vera	1			1				
VOĐINCI	1			2 (2 tima)				
VRBANJA	1			1*				
Soljani	1			1				
Strošinci	1							

* planirano

Izvor : Tabela prikaz stanja u društvenim djelatnostima i gospodarstvu Vukovarsko – srijemske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje, Vinkovci, srpanj 1999.

Obradio S. Pegan

3.5. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

Obilježja hrvatskog prostora su velika raznolikost, maleno mjerilo i relativno osjetljiva struktura krajolika, koji je vrlo ranjiva na zahvate i građevine većih mjerila. Zbog toga se svi značajni planirani zahvati u prostoru, a osobito oni koji se odnose na građevine od važnosti za državu moraju razmatrati i sa stanovišta njihova uklapanja u krajolik te u tom smislu odabrati rješenja sukladna i estetskim vrijednostima krajolika. Povećava se zadiranje u krajolik, a često bez opravdanja ili odgovarajućeg učinka. Zabrinjavajući je gubitak vrijednih tala i šuma zbog različitih prenamjena - uglavnom izgradnje. Ovo je osobito vidljivo u okruženju gradova, a i u prirodnim krajolicima u koje zadiru mreže tehničke infrastrukture. Poseban su problem zanemareni i nedovoljno iskorišteni potencijali određenih tipova prostora kao što je ruralni prostor općenito i posebno ruralni prostor kao regionalna osobitost. Seoska prostorno gospodarska struktura je neiskorišten kapacitet za zapošljavanje i stanovanje.

Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područja uz obale rijeka i područja uz zaštićena kulturna dobra i zaštićenu prirodu. Izgradnjom su angažirane nepotrebno velike površine. Oblikovanje naselja i građevina nije dovoljno usuglašeno s vrijednim tradicijama poznatim u graditeljstvu ovog prostora. Ekstenzivnim građenjem unutar građevinskih područja zauzete su nepotrebno velike poljoprivredne i šumske površine.

Neplansku izgradnju na području Županije čine: stambena izgradnja rubnih dijelova naselja, sekundarno stanovanje izgrađeno u vrijednom krajoliku i "radnička naselja" nastala uz velike gospodarske sustave. Dio neplanske izgradnje je izgrađen prije određivanja granica građevinskih područja, a ipak nije obuhvaćen tim granicama, a dio se odnosi na kasnije građenje sekundarnog stanovanja posebno uz Dunav od Vukovara do Iloka, uz Bosut, Vuku i šumska područja.

Koncepcija razvoja, uz uvažavanje zatečenih vrijednosti i prihvatnih mogućnosti prostora, uključuje: povećanje gustoće izgrađenosti u naseljima, planiranje širenja naselja na način da se onemogućí širenje građevinskih područja duž državnih i županijskih cesta, izgradnja gospodarskih, društvenih, zdravstvenih, rekreacijskih, servisnih i drugih objekata, očuvanje ambijentalnih vrijednosti i zaštitu identiteta krajolika - posebno naselja. Razvoj gospodarstva i djelatnosti u prostoru određuju prioritetne djelatnosti područja kao i predodređenost prostora za razvoj određenih djelatnosti. U slučaju više mogućih namjena korištenja istog prostora prioritet treba dati funkcijama korištenja koje su sukladne poljoprivredni i šumarstvu, te zatim vodnim sustavima i u infrastrukturnim koridorima. Koncept daljnjega oblikovanja krajolika, ruralističkog i urbanističkog oblikovanja, mora vrednovati zanemareno graditeljsko nasljeđe i u najvećoj mogućoj mjeri poštovati povijesnost prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju organizaciji i oblikovanju prostora.

Ciljevi očuvanja i uređenja krajolika su prostorna, ekološka, gospodarska, socijalna i kulturna raznolikost i skladnost te očuvanje identiteta područja. Očuvanje raznolikosti krajolika treba temeljiti na očuvanju šuma i prirodnih oblika vodotoka, a spriječiti građenje na izloženim lokacijama u

krajoliku. Prirodne krajolike treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je karakteristike područja. Istraživanje i vrednovanje krajolika te izrada osnove zaštite krajolika treba uključiti usuglašavanje uvjeta zaštite sa susjednim zemljama osobito glede prostora značajnog i vrijednog krajolika uz vodotok Dunava i Save duž državne granice. Građenje izvan građevinskih područja mora biti uklopljeno u krajolik s ciljem očuvanja prirodnog prostora - konfiguracije tla, šuma, vrijednog poljoprivreda zemljišta i vodotoka. Za takvo građenje potrebno je osigurati uvjete zaštite okoliša, posebno odvodnje otpadnih voda, zaštite voda od drugih oblika zagađivanja, zbrinjavanje otpada i drugo. Korištenje vodnih potencijala uvjetovano je zaštitom okoliša, odnosno interesom očuvanja atraktivnosti vodotoka i krajolika za druge namjene.

Lociranje građevina i trasa infrastrukture treba planirati koordinirano tako da se što više koriste postojeći koridori, izbjegavaju šume i vrijedno poljoprivredno zemljište, da se očuva cjelovitost prirodnih i izgrađenih struktura te omogući zaštita krajolika. Planirana izgradnja višenamjenskog kanala Dunav-Sava imat će značajan utjecaj na promjene okoliša te treba na razini prostornih planova gradova i općina uskladiti odredbe studije zaštite krajolika kanala Dunav - Sava.

Na županijskoj razini određuju se kriteriji za formiranje građevinskih područja po načelu racionalnog korištenja prostora iskorištenja rezervi formiranih struktura i oblikovanja krajolika. Građenje treba planirati tako da se poveća zaštita vrijednosti prostora i štedljivo gospodari resursima. Određivanje građevinskih područja treba temeljiti na odnosu između izgrađenih i neizgrađenih površina. Građenje građevina izvan građevinskog područja mora biti tako da ne mogu nastajati nova naselja, ulice i grupe građevina, a niti se smije planirati građenje uz obale vodotoka, uz prometnice, uz vrijedno uređeno poljoprivredno i šumsko zemljište.

Očuvanje prirodne strukture je istovremeno bitan faktor razvoja Županije. Nužno je zaustaviti nekontrolirano širenje izgrađenih površina te zaštititi prostor od raznih oblika zagađenja. Zagađenje prirodne strukture je izraženo posljedicama ratnih djelovanja, ali i kašnjenjem izgradnje sustava za zaštitu voda i odlaganja komunalnog i ostalog otpada. Prirodnu strukturu Županije čine vrijedna poljoprivredna zemljišta i šume. Temeljni zahvati u prirodnoj strukturi su zahvati u poboljšanju kvalitete poljoprivrednog zemljišta tj. u regulaciji razine podzemnih voda središnjeg i južnog dijela Županije. Time bi značajne površine obradivog tla bile poboljšane od kategorije privremeno ograničene upotrebljivosti u kategoriju vrlo pogodnih tala za poljoprivrednu obradu. Unapređenju kvalitete obradivih površina prethodi i obnova i proširenje sustava melioracija i navodnjavanja.

Povećanje prinosa u poljoprivredi temelji se na postizanju primjerenog vodozračnog režima. Nužno je pristupiti kompleksnom uređenju zemljišta, a posebno uređenju glavnih vodotoka i odvodnih recipijenata. Potrebno je izraditi plan navodnjavanja kvalitetnih poljoprivrednih površina, a posebno vezano uz planiranu izgradnju VK Dunav - Sava. U svim naseljima na području Županije treba izgraditi zajedničke sustave odvodnje s uređajima za pročišćavanje. Realizaciju sustava odvodnje treba provoditi postupno sukladno količini otpadnih voda, osobitostima recipijenata te gospodarskim mogućnostima gradnje i održavanja uređaja.

Gospodarski objekti koje nisu obuhvaćeni sustavima za odvodnju i pročišćavanje voda naselja moraju izgraditi vlastite sustave odvodnje i uređaje za pročišćavanje. Prioritetan zadatak na razini gradova i općina je izraditi dokumentaciju kojom se određuju uvjeti odvodnje otpadnih voda, prostorni obuhvat (naselja koja se na te sustave priključuju), položaj kolektora, smještaj uređaja za pročišćavanje te uvjete prihvata pročišćenih voda u odnosu na osobitosti recipijenata.

Plan natapanja ima za cilj definirati smjernice, kriterije i ograničenja za razvoj natapanja područja Županije, prijedlog njegove realizacije, te sve uvjete upravljanja i gospodarenja vodnim resursima u svrhu natapanja. Potrebne količine vode za natapanje ovog područja mogu se planirati dovodenjem voda iz Save, Dunava, Bosuta, Vuke i Biđa, iz akumulacija na vodotocima te izgradnjom VK Dunav-Sava. Primaran zadatak je izrada plana natapanja za definiranje potreba i rješavanje navodnjavanja Vukovarsko-srijemske županije.

Zaštitu od voda treba provoditi rekonstrukcijom i izgradnjom obaloutvrda, regulacijskih radova i nasipa uz sve vodotoke. Posebito je važno održavati sustav osiguranja od poplavnih voda u jugoistočnom dijelu županije. Odvodnja suvišnih voda zaobalja riješiti će se izgradnjom kanala Sava - Dunav te sustavom odvodnje polja Biđ - Bosut. Izgradnja kanala Dunav - Sava potpuno mijenja sve činitelje vodnogospodarskog sustava na području Vukovarsko - srijemske županije te je u tom smislu po prihvaćanju dokumentacije za izradu kanala potrebno izraditi odgovarajuću dokumentaciju koja će odrediti sve uvjete gospodarenja vodnogospodarskim sustavom Županije.

Zbrinjavanje otpada na razini Županije obuhvaća opasni otpad te u slučaju dogovora gradova i općina i komunalni otpad. Sustav zbrinjavanja otpada treba definirati na temelju podataka o količini, vrsti i mjestu njegova nastanka. Posebnim istraživanjem treba predložiti moguće oblike i lokacije odlagališta opasnog otpada osobito glede: pretežito visokih vrijednosti poljoprivrednog i šumskog zemljišta, visokih podzemnih voda, veliku gustoću naseljenosti prostora, velik prostor na kojem se otpad skuplja, zaštićenost prostora i seizmičke uvjete, brojne infrastrukturne koridore i druge činitelje.¹

Područja očuvane biosfere i posebnih vrijednosti prostora osobito su važna za prirodni i kulturni identitet te očuvanje okoliša. U prostoru treba očuvati poljoprivredno i šumsko zemljište, zaustaviti neprekinuto građenje uz prometnice, osigurati kvalitetu nadzemnih voda i zaštititi podzemne vode, usmjereno i kontrolirano koristiti rudna bogatstva te očuvati značajke krajolika regionalnih obilježja. Obnova ratom zahvaćenih područja obuhvaća i razvojnu komponentu koja osigurava napredak djelatnosti i zadovoljavajuću infrastrukturu, obnovu i reafirmaciju kulturnog i ambijentalnog identiteta te otklanjanje ranijih i novijih funkcionalnih i ekoloških nedostataka u prostoru.

¹ Dvije prethodne studije načelno su istraživale neke moguće lokacije za zbrinjavanje komunalnog otpada no kako se one temelje na veoma ograničenom broju i to zastarjelih podataka i ne mogu biti temelj za odabir lokacija odlagališta otpada.

Proces urbanizacije obilježava kvantitativni rast gradova, ali ne i odgovarajući oblici kvalitativne urbanizacije. Nova stambena i stambeno-poslovna izgradnja u ruralnom prostoru dobila je negativna obilježja građenjem uz magistralne i regionalne ceste i obale rijeka, uz dijelove zaštićene prirode, u najljepšim dijelovima krajolika te na kvalitetnijem poljoprivrednom zemljištu. Zbog internacionalizacije pretežitog dijela novije izgradnje, samo stare i većinom zanemarene povijesne jezgre čuvaju identitet gradova i naselja. Treba poštovati jedinstvenost svakog grada, njegovu povijesnu slojevitost te slijediti logiku njegova rasta i preobražaja. Potrebno je štiti identitet gradova i naselja vrednovanjem morfoloških strukturnih elemenata naselja, održavanjem i primjerenim korištenjem građevinskog fonda. Istraživanje i vrednovanje kulturnog i prirodnog krajolika u predplanskom dokumentu polazište je za izradu osnove zaštite krajolika.

Prirodni krajolik treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je karakteristike područja. Niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajolika, a tamo gdje je oštećen treba izvršiti sanaciju. Nužno je uspostavljanje vrijednosnih odnosa između kulturnog nasljeđa i zaštićene prirode kao i odnosa svih oblika kulturnih dobara prema kulturnom krajoliku. U prostornom planu Županije čuvaju se prirodne značajke kontaktnih dijelova prostora s zaštićenim dijelovima prostora. Građevine koje se nalaze unutar zaštićenih dijelova prostora, a koje su u suprotnosti s odredbama njegove zaštite treba prenamijeniti ili ukloniti. Važno je očuvati i prirodne značajke nezaštićenih dijelova prostora.¹

Uvjeti smještaja gospodarskih sadržaja u prostoru

Proizvodne funkcije - gospodarski objekti grade se unutar građevinskih područja naselja. Postojeće površine za smještaj proizvodnih funkcija - gospodarskih objekata u gradovima i naseljima treba intenzivno koristiti u smislu izgrađenosti prostora. Povećanja površina za potrebe smještaja gospodarskih funkcija treba planirati na temelju poznatih programa.

Građenje gospodarskih objekata izvan građevinskih područja naselja obuhvaća građenje industrijske zone u sastavu VKDS-a. Izvan građevinskih područja mogu se smještavati građevine sukladno Zakonu i odredbama za provođenje ovog plana, a odnosi se na farme i građevine u funkciji poljoprivrede, turističke objekte sa smještajem, rekreacijske zone, golf igrališta i drugo.

Gradnju industrijske zona uz VKDS detaljnije će odrediti Prostorni plan područja posebnih obilježja VK Dunav – Sava, a do usvajanja ovog plana građenje na ovom području je zabranjeno .

Gradnja farmi regulirana je Zakonom i odredbama za provođenje ovog plana s temeljnim ciljem da se ostvare optimalni uvjeti smještaja u odnosu na veličinu i tehnologiju farme te potrebnu kvalitetu života u njihovom okruženju.

---

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, str. 41.

Uvjete određivanja građevinskih područja i korištenja izgrađena i neizgrađena dijela područja

Građevinska područja moraju racionalno iskorištavati prostor i ne smiju se širiti duž županijskih i državnih cesta, a niti na vrijednom poljoprivrednom ili šumskom zemljištu. Građevinska područja naselja ne smiju se širiti isključivo u jednom smjeru na način da postupno teže ka prostornom povezivanju dvaju ili više naselja. Oblik građevinskog područja naselja treba u što većoj mjeri slijediti izvorni identitet prostora naselja čuvajući cjelovitost krajolika.

Građevinske parcele koje se utvrđuju prenamjenom poljoprivrednog zemljišta treba oblikovati prema pravilima struke na način da se racionalno koristi prostor te postigne primjerena izgrađenost tla.

Zaštita vrijednosti krajolika

Značajne vrijednosti krajolika Županije su cjeline riječnih obala Dunava i Save, Spačvanske šume i vodotok Bosuta. Potrebno je izraditi osnovu zaštite krajolika Vukovarsko-srijemske županije te detaljno odrediti uvjete korištenja i građenja u prostoru naselja i novih infrastrukturnih koridora.

Na prostoru Županije treba u dokumentima prostornog uređenja odrediti uvjete zaštite krajolika (kao planska kategorija) za:

- osobito vrijedna područja - naselja (Vukovar, Vinkovce, Ilok), prostorne cjeline - obale rijeka Dunava, Save, Bosuta, Spačve, Studve, Vuke i Spačvanske šume,
- konfliktna područja - gdje je zbog međusobnog suprotstavljanja aktivnosti i posebno zbog oštećenja prirode već došlo ili prijeti ugrožavanje trajnosti razvoja (izgradnja duž obala Dunava, Save i Bosuta,
- ranjiva područja - osobito osjetljiva i krhka područja u kojima su ljudska naselja i drugi prostori u opasnosti od posljedica fizičke destrukcije ili drugih opasnosti prirodnog podrijetla ili drugih opasnosti prouzročenih čovjekovim djelovanjem - zaštita od poplavljanja, razminiranje područja i zaštita od zagađenja krutim i tekućim otpadom.

Niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajolika, a tamo gdje je oštećen treba izvršiti sanaciju. Osobito je važno u PPUG/O odrediti uvjete korištenja i zaštite prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja prirode s ciljem sprječavanja negativnih mogućih utjecaja na zaštićena područja.

Korisnici trasa infrastrukture usmjereni su ovim planom na korištenje zajedničkih koridora. Novi koridori se ne mogu planirati u prirodno vrijednim područjima. Rekonstrukcija i održavanje postojećih infrastrukturnih koridora u vrijednim prostorima mogu se vršiti samo uz racionalno korištenje tla vodeći računa o vizualnom identitetu i vrijednostima krajolika. Pozornost treba obratiti na planiranje međunarodnog prometnog smjera - autoceste Zagreb - Lipovac koja prolazi neposredno pokraj i kroz zaštićene krajolike.

Pri određivanju odnosa prema ruralnim prostorima treba primjenjivati koncept očuvanja krajolika, ruralističkog i arhitektonskog oblikovanja, istražiti i vrednovati kulturna dobra i poštovati povijesne vrijednosti prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju organizaciji i oblikovanju prostora. Oblikovanje naselja i građevina nije dovoljno usuglašeno s

vrijednim tradicijama poznatim u graditeljstvu tih prostora. Postojeća onečišćenja krajolika još su uvijek pretežno vizualna i uglavnom su posljedica nemara i nediscipline. Zabrinjavajući je gubitak vrijednih tala i šuma zbog različitih prenamjena, uglavnom izgradnje. Ovo je osobito vidljivo u okruženju gradova, a i u prirodnim krajolicima u koje zadiru mreže tehničke infrastrukture.

Tipologiju naselja i arhitektonsko oblikovanje treba očuvati i brižljivim odabirom prostora za širenje naselja te određivanjem uvjeta građenja sukladno s tradicijom građenja. Nagrdene dijelove naselja trebati postupno sanirati.

Osnove organizacije i uređenja prostora

Smjernice za planiranje i uređenje prostora za izgradnju treba odrediti tako da se ne smanjuju kvalitetne poljoprivredne i šumske površine te da se poveća zaštita vrijednosti prostora i štedljivo gospodarenje resursima. Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područja uz obale rijeka i područja uz zaštićena kulturna dobra i zaštićenu prirodu. U prijedlogu promjene namjene prostora treba istražiti te utvrditi učinke tih promjena te mjere za sanaciju. Korištenje prostora izvan građevinskog zemljišta namijenjeno je prioritarno poljoprivredi, šumarstvu i vodnom gospodarstvu. U prostornim planovima gradova i općina treba označiti mjesta konfliktnih interesa kao i područja prioritarnih namjena i režima korištenja.

Prirodnu strukturu Županije obilježavaju vrijedna poljoprivredna zemljišta i šume. Temeljni zahvati u prirodnoj strukturi su zahvati u poboljšanju kvalitete poljoprivrednog zemljišta tj. u regulaciji razine podzemnih voda središnjeg i južnog dijela Županije. Nužno je pristupiti kompleksnom uređenju zemljišta, a posebno uređenju glavnih vodotoka - odvodnih recipijenata. Potrebno je izraditi plan navodnjavanja kvalitetnih poljoprivrednih površina vezano uz izgradnju kanala Dunav - Sava.. Unapređenju kvalitete obradivih površina prethodi i obnova i proširenje sustava melioracija i navodnjavanja.

Poticanjem povećanja zemljišnih posjeda treba zaustaviti degradaciju malih seoskih gospodarstava i time pokušati zaustaviti depopulaciju agrarnih prostora. Agrotehničke aktivnosti treba uskladiti sa vodnim gospodarstvom te načelima održivog korištenja zemljišta. Poticati treba proizvodnju zdrave hrane te bolje iskorištavati postojeće i privoditi svrsi zapuštene poljoprivredne površine.

Područja očuvane biosfere i posebnih vrijednosti prostora važna su za prirodni i kulturni identitet te očuvanje okoliša. U prostoru treba očuvati poljoprivredno i šumsko zemljište, zaustaviti neprekinuto građenje uz prometnice, osigurati kvalitetu nadzemnih voda i zaštitu podzemne vode, usmjereno i kontrolirano koristiti rudna bogatstva te očuvati značajke krajolika s regionalnim obilježjima. Nužno je zaustaviti nekontrolirano širenje izgrađenih površina te zaštititi prostor od raznih oblika zagađenja. Zagađenje prirodne strukture izraženo je posljedicama ratnih djelovanja, kašnjenjem izgradnje sustava za zaštitu voda i sustava za zbrinjavanje i odlaganje komunalnog, opasnog komunalnog i ostalog otpada.

3.5.1. Zaštita prirode

Raznovrsnost i relativno visoki stupanj očuvanosti prirodnosti prostora Hrvatske najznačajniji je komparativni resurs razvoja koji se mora takvim vrednovati i pod svaku cijenu očuvati kao prestižnu vrijednost i u europskim razmjerima. Polazne teze su: prostor je nacionalno dobro od posebnog interesa za razvoj, prostor je nasljeđe čije vrijedne datosti treba očuvati i održavati, prostor je ograničeno dobro, koje se smije ograničeno koristiti, prostor ima nosive karakteristike (kapacitet prostora), svoje specifičnosti i održivost, prostor Republike Hrvatske je raznolik i u najvećem dijelu očuvan, prostorno planiranje mora poći od ekoloških karakteristika nosivosti, kapaciteta i održivosti prostora, granica njegove ugroženosti i potencijalne strukture ekoloških rizika.

Povoljne prirodne karakteristike, kao i relativno niži stupanj industrijalizacije, sačuvali su najveći dio nenaseljenog prostora od većih oštećenja. Taj je prostor još uvijek visokog stupnja prirodnosti. Brojna raznovrsna i iznimno vrijedna kulturna i prirodna dobra, isprepletena u jedinstvenim krajolikom i dio su resursne osnovnice gospodarskog razvitka (posebice turizma), ali i temelj su očuvanja identiteta zavičaja današnje i buduće generacije.

Na području Vukovarsko-srijemske županije uočeni su problemi narušavanja cjelovitosti i izvornosti krajolika pretežno građenjem, a često bez opravdanja. Ovo je osobito vidljivo u okruženju gradova, a i u prirodnim krajolicima uz obale rijeka i rubove šuma. Priroda jer ugrožena izgradnjom prometnica i tehničke infrastrukture koja narušava njenu cjelovitost. Osobito je prisutan problem zagađenja prirode (tla i voda) ispuštanjem otpadnih voda i odlaganjem otpada na neuređenim odlagalištima. Iz vremena Domovinskog rata još si uvijek značajne površine vrijednih prirodnih osobitosti minirane. Brojna ratna oštećenja i uništenja prirode još nisu sanirana.

Mjere zaštite prirode

Prioritetne smjernice i mjere zaštite prirode upućuju na određivanje prioriteta zaštite na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Prihvaća se načelo da nije dovoljno štititi samo pojedinačne vrste i lokacije, već se zahtijeva cjelokupna zaštita staništa i ekosustava. Zaštićena područja trebala bi postati žarištem novih ruralnih strategija spajajući očuvanje prirode s obnovom tradicionalnog seoskog gospodarstva, uključivanjem ekoturizma i prostornim uređenjem.

Zaštitu prirode treba osobito provoditi određivanjem zaštićenih dijelova prirode, osiguranjem racionalnog korištenja prirode i očuvanjem prirodne ravnoteže, sprječavanjem štetnih zahvata u prirodi, donošenjem i provedbom prostornih planova te provedbom mjera zaštite zaštićenih dijelova prirode.

Zaštićeni dijelovi prirode

Područje Vukovarsko - srijemske županije obuhvaća slijedeće kategorije zaštićenih dijelova prirode: posebne rezervate šumske vegetacije, park šume, zaštićene krajolike, spomenike prirode i spomenike parkovne arhitekture. Zaštićeni dijelovi prirode na području Županije zauzimaju površinu od 1342,72 ha.

1. Posebni rezervat šumske vegetacije

Posebni rezervat šumske vegetacije Lože - - zaštićen 1975..

Lože su rezervat stare slavonske hrastove šume sa stablima impozantnih dimenzija. Rezervat je pod zaštitom od 1975. godine u površini od 110,41 ha. Rezervat je prvenstveno namijenjen znanstvenim istraživanjima i edukaciji. U njemu je postavljena trajna ploha u okviru programa UNESCO-a MAB (čovjek i biosfera). U rezervatu nisu dozvoljene radnje koje bi mogle narušiti njegova svojstva (branje i uništavanje biljaka, uznemirivanje, hvatanje i ubijanje životinja, unošenje stranih vrsta, melioracioni zahvati, razni oblici privrednog i drugog korištenja i sl.). U rezervatu je ovakav režim zaštite potrebno provoditi do 200 godina starosti sastojina. Zaštita se može i produžiti ukoliko je sastojina vitalna i zdrava. U rezervatu je moguće vršiti samo sanitarnu sječu-uklanjanje sušaca, vjetroloma i vjetroizvala.

Posebni rezervat šumske vegetacije Radiševo - zaštićen 1975. g.

Rezervat je pod zaštitom od 1975. godine i površine je 4,10 ha. Ovaj rezervat šumske vegetacije fitocenološki je vrlo interesantan, jer je to jedan od rijetkih lokaliteta nizinskih lužnjakovih šuma s običnim grabom u kojoj se pojavljuje bukva. Obuhvaća odsjek 14 c.,g.,j. Vrbanjske šume, predjel Radiševo, Šumarija Spačva. To je šumska zajednica hrasta lužnjaka i običnog graba subasocijacija s bukvom (Carpino betuli - Quercetum roboris fagetosum Rauš). Rezervat je na "gredi", a tlo je nizinski pseudoglej. Rezervat sadrži 9 primjeraka bukve (prsnog promjera od 42,5-67,5cm debljinskog stupnja s maksimalnom visinom do 30 m). Ovdje su impozantna stara stabla lužnjaka (prсни promjer 67,5-97,5cm debljinskog stupnja i visinama preko 35 m).

2. Park šuma

Park šuma Kunjevci površine od 25,98 ha proglašena je zaštićenim dijelom prirode 1999. godine za potrebe odmora i rekreacije. U šumi dominiraju stabla hrasta lužnjaka i običnog graba. Nalazi se uz desnu obalu Bosuta južno od Vinkovaca uz autoput. Neposredno uz šumu nalazi se motel. Neposredno uz ovo područje planirana je trasa višenamjenskog kanala Dunav - Sava (VKDS) te mjere zaštite treba detaljnije razraditi u PPPPO VKDS.

Park šuma Zvirinac površine 39,05 ha proglašena je zaštićenim dijelom prirode 1999. godine za potrebe odmora i rekreacije. To je dominantno stara šuma hrasta lužnjaka i običnog graba. Pruža se uz desnu obalu Bosuta i uz glavnu željezničku prugu, jugozapadno od Vinkovaca od kojeg je udaljena oko 5 km. Blizina Vinkovaca, ljepota rijeke Bosut daje mogućnost da se ova šuma uredi i oblikuje u park šumu s odgovarajućim rekreativnim sadržajima.

3. Zaštićen krajolik

Zaštićen krajolik Spačva proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. godine. Obuhvaća prostor dijela toka rijeke Spačve od granice s općinom Županja odnosno kružnog opkopa iz turskih vremena zvanog "Optičar", te nizvodno do granice odjela 29 i 33 G.j. Narače i G.j. Topolovac, s time

da obuhvaća pojas s obje obale rijeke Spačva kao i lokalitet "Lučica" kod Lipovca i "Kaluderi" ukupne površine 278,00 ha. Područje je značajno kao rekreacijsko, a važno je njegovo očuvanje, održavanje šumskog pokrova i održavanje kvalitete vode.

Zaštićeni krajolik Virovi proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. godine. Obuhvaća prostor dijela vodotoka rječice Virovi s lijeve i desne obale od mosta do šume Lože pa nizvodno do izlaska iz šume kod odjela 27 i 28 G.j. Slavir i ukupne je površine 185 ha. Područje je značajno kao rekreacijsko, a važno je njegovo očuvanje, održavanje šumskog pokrova i održavanje kvalitete vode te treba isključiti bilo kakvu izgradnju.

Zaštićeni krajolik Vuka proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. godine. Obuhvaća dio toka rijeke Vuka od stacionaže 21.500 m do 38.700 m (željeznički most u Gabošu) riječnog toka sa šumama hrasta lužnjaka i običnog graba, poljskog jasena, cera i crnog oraha starosti od 15 - 105 godina koji se nalaze u šumskim predjelima Asađ, Budžak i Somođ te vlažne livade čiji se pojas proteže do obradivih površina s jedne i druge strane rijeke Vuke između Gaboša i Tordinaca. Korito rijeke Vuke u ovom dijelu treba zadržati u što je moguće bliže prirodnom stanju uz osiguranje stabilnog vodnog režima tijekom čitave godine.

4. Spomenik prirode

Spomenik prirode - hrast lužnjak u Ivankovu starosti približno 400 godina nalazi se na željezničkom kolodvoru u Ivankovu i zaštićen je 1999. Visine je cca 25 m i prsnog promjera ($d_{1,3}$) 166 cm. Drvo je zaštićeno zbog svojih specifičnih dimenzija i estetskih vrijednosti.

Spomenik prirode - hrast lužnjak u Županji zaštićen je 1976. Soliterni hrast lužnjak starosti je oko 200 godina, opsega debla 317 cm s velikom okruglastom krošnjom. Drvo je zaštićeno zbog svojih specifičnih dimenzija i estetskih vrijednosti.

Spomenik prirode - hrast lužnjak uz cestu Spačva - Vrbanja proglašen je zaštićenim dijelom prirode. Hrast raste neposredno uz cestu Vrbanja - Spačva u rubnoj zoni šume hrasta lužnjaka i graba u šumskom odjelu 97e. Drvo je zaštićeno zbog svojih specifičnih dimenzija i estetskih vrijednosti.

Spomenik prirode - skupina 10 starih stabala hrasta lužnjaka - Drenovci južno Radiševo, odjel 5d - zaštićeno 1961. g. Ova skupina starih hrastova nalazi se na području Šumarije Spačva, predjel južno od Radiševa, u odjelu 5d uz Željezničku stanicu Drenovci. Ova orijaška stabla su ostatak nekadašnjih starih slavonskih šuma kojima je bila bogata Slavonija do početka 20. stoljeća, te oni predstavljaju pravu rijetkost. Starost hrastova je od 250-300 godina. Dimenzije najkrupnijih stabala u prsnom promjeru 150 cm, maksimalna visina 33,5 m, a najveća drvena masa po stablu iznosi 22,5 m³.

Spomenik prirode - skupina od 8 stabala slavonskih (livadski) hrastova lužnjaka i jednog stabla poljskog jasena proglašeni su 1999. spomenicima prirode kao rijetki primjerci drveća. Starosti su više od 116 godina i visine 33m te se nalaze u odsjeku 63b "Hrvatskih šuma", Uprave šuma Vinkovci, šumarije Mikanovci na k.o. Stari Mikanovci.

Spomenik prirode - skupina od 11 stabala nizinskog, poljskog brijesta proglašena je 1999. zaštićenim spomenicima prirode. Starosti su više od 115 godina i visina približno 32-35m. Nalaze se na području "Hrvatskih šuma", Uprave šuma Vinkovci, šumarije Vrbanja na k.o. Drenovci na dijelovima k.č.br. 2932 i 2927/1.

5. *Spomenici parkovne arhitekture*

Spomenik prirode - park oko dvorca u Nuštru je parkovne arhitekture zaštićen 1971. i površine je 13,17 ha. Park je već i prije domovinskog rata bio devastiran. Tijekom rata pretrpio je dosta oštećenja od izravnih pogodaka eksplozivnim napravama. Za čitav park i kompleks dvorca i gospodarskih zgrada rađen je tijekom rata projekt uređenja i rekonstrukcije ali za sam povijesni park nije do danas završen. Dvorcu i okolnim zgradama treba dati primjereniju namjenu, a dogradnje za potrebe Doma starih i nemoćnih odvojiti zelenilom od ostale povijesne cjeline dvorca i parka.

Spomenik prirode - park u Iloku zaštićen 1973. Park se pruža na povišenoj terasi iznad Dunava oko starog grada i crkve. Park i u vrijeme provođenja zaštite bio prilično zapušten. Park treba obnoviti sustavno prema principima i metodama obnove za povijesne cjeline i parkove. Površine je 5 ha.

Spomenik prirode - park Lenije u Vinkovcima spomenik parkovne arhitekture zaštićen je 1999. i površine je 4,0 ha. Nalazi se na južnom ulazu u Vinkovce uz cestu D. Genschera i rijeku Bosut. Park po svojoj vrijednosti je dio povijesne jezgre Vinkovaca. Park je nakon domovinskog rata saniran i djelomično preoblikovan. Nužno bi trebalo izraditi povijesnu studiju zaštite i obnove s analizom sadašnjih vrijednosti u odnosu na njegove povijesne osobitosti.

Spomenik prirode - park na Trgu bana Josipa Šokčevića u Vinkovcima zaštićen je 1999. i površine je 0,88 ha. Park je omiljeno šetalište i okupljalište građana.

Prijedlozi za zaštitu

Na području Županije su brojni vrijedni dijelovi prirode za koje bi trebalo istražiti opravdanost i uvjete donošenja mjera zaštite. Posebito je problem da su mnogi dijelovi prirode u ratu više ili manje oštećeni te dijelom nedostupni zbog miniranja. Predložena provedba zaštite pretpostavlja obnovu, uređenje i mogućnost održavanje dijelovi prirode predloženih za zaštitu. Dijelovi prirode koji se predlažu za zaštitu su:

Posebni rezervat šumske vegetacije (planom predložena kategorija zaštite)

Šuma Vukovarska ada kod Vukovara je površine oko 120 hektara. "Vukovarska ada" prostire se u području lijeve obale Dunava nasuprot grada Vukovara. Od ostalih šuma, na lijevoj obali, odijeljena je aktivnim vodenim kanalom. Ova šuma ima ritski karakter, a pretežno je izgrađena od bijele vrbe i crne topole, a ima i nasada kanadske topole. "Vukovarska ada" je značajna za grad Vukovar, koliko s estetske strane, toliko zbog rekreacije, pogotovo što je desna obala Dunava potpuno urbanizirana. Određivanje mjera zaštite i uređenja uvjetovano je prethodnim donošenjem međudržavnog sporazuma o granicama.

Zvezdan Grad i dio toka rječice Studve - lokalitet nekadašnje utvrde Zvezdan Grada (utvrda sagrađena u vrijeme Vojne krajine za obranu od Turaka). Od utvrde Grada naziru se ostaci, dva jarka koja su se punila vodom. Oko ruševina Grada pruža se stara šuma hrasta lužnjaka i graba.

Borovska, Mohovska i Sotinska ada - predlaže se zaštita zbog očuvanja cjelovitosti obala i vodotoka Dunava.

Spomenik prirode (planom predložena kategorija zaštite)

Hrast lužnjak na oranici k.č. 2456 k.o. Županja uz cestu Županja-autoput. Ovaj soliterni primjerak hrasta lužnjaka nalazi se na privatnoj oranici. Raskošnom okruglom krošnjom u promjeru od 30 m dominira u tipičnom ravničarskom krajoliku. Starost stabla hrasta lužnjaka 1978. procijenjena je od šumarskih stručnjaka na 200 do 250 godina.

Drvodred kod crkve u Županji. (planom predložena kategorija zaštite – *spomenik parkovne arhitekture*). Ovaj jednoredni drvodred čine stara stabla platana, srebrene lipe i divljeg kestena. Predstavlja dio parkovnog naslijeđa Županje kojeg treba valorizirati i obnoviti.

Ocjena i smjernice za zaštitu prirode

Stanje zaštite prostora detaljnije treba razraditi kroz detaljnije planiranje koji će odrediti detaljne uvjete zaštite osobito vrijednih područja - prostornih cjelina; konfliktnih područja - gdje je zbog međusobnog suprotstavljanja aktivnosti i posebno zbog oštećenja prirode već došlo ili prijeti ugrožavanje trajnosti razvoja; ranjiva područja - osobito osjetljiva područja u kojima su ljudska naselja i drugi prostori u opasnosti od posljedica fizičke destrukcije ili drugih opasnosti prirodnog podrijetla ili drugih opasnosti prouzročenih čovjekovim djelovanjem.

Konfliktna i ranjiva područja su dijelovi obale rijeka Dunav, Bosut i Spačva zbog širenja građevinskih područja naselja sekundarnog stanovanja te dijelovi područja Spačvanskih šuma zbog izgrađenih i planiranih infrastrukturnih koridora kao i zbog usklađenja interesa gospodarske eksploatacije šuma i njihove zaštite.

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i cjeline prirodni resursi, krajolik, prirodne i kulturno-povijesne cjeline i vrijednosti Izvod iz TABLICE 3.

R.br.	ŽUPANIJA VUKOVARSKO - SRIJEMSKA	Oznaka	Ukupno ha	% od površine Županije	
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština				
	- Posebni rezervat šumske vegetacije	ŠV	114,51		
	- Park šuma	PŠ	65,03		
	- Zaštićeni krajolici	ZK	1157,81		
	- Spomenici prirode	SP	4,88		
	ŽUPANIJA	ukupno	1342,23	0,5	

Zaštita vrijednih cjelina krajolika (*planerska kategorija*)

Prirodni krajolik treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je karakteristika područja. Oštećene dijelove krajolika treba sanirati. Korisnici trasa infrastrukture trebaju koristiti zajedničke koridore, a nove koridore trebaju graditi izbjegavajući cjeline osobito vrijednog krajolika. Postojeće koridore u područjima osobito vrijednih krajolika moraju održavati i obnavljati vodeći računa o vizualnom identitetu i vrijednostima prostora. Vrijedna područja prirode koja treba štiti kao osobito vrijedan krajobraz su osobito obale rijeka Dunava, Save, Bosuta, Vuke, Spačve i Studve. Aluvijalni nanosi Dunava od posebnog su značenja za tvorbu fluvijalnih tala ritova i ada kao šumskih staništa. Naročito su uz obale Dunava i na adama značajne ritske šume koje su u Europi potpuno nestale.

Prostorno-planskim mjerama predlaže se *zaštita prirodnih krajobraza* namjenom površina i ograničenjem korištenja prostora i lokaliteta i to :

Spačvanske šume- obuhvaćaju cjelinu prostora Spačvanskih šuma koje veličini i značaju čine osobitost u Republici Hrvatskoj te su predložene za zaštitu i Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske

Šuma Đergaj između Vukovara i Bršadina. Površina ove šume iznosila je 317 ha. Đergaj se je prostire desno od ceste Bršadina - Vukovar od kojeg je udaljena 5 km. Šumu je bila od hrasta lužnjaka, kojemu je primiješano dosta bagrema, četinjača i ostalih vrsta. Starost šume 1970. g. je procijenjena na 60 g. "Đergaj" je bio tradicionalno izletište Vukovara. Potpuno je uništena u Domovinskom ratu te je upitna mogućnost i opravdanost njene obnove.

Šuma Dubrava - tzv. "Mala Dubrava" . kraj Vukovara je površine ove 237,41 hektara. Šuma "Dubrava" prostire se 4 km jugoistočno od Vukovara, a neposredno uz cestu prema Iloku, odnosno na odvojkju puta prema Vučedolu. Ovaj je objekt značajan za Vukovar kao rekreativno područje. Šumu izgrađuje hrast kitnjak, koji je u površinama uz cestu, star oko 100 godina. Uz hrast zastupane su i druge vrste drveća kao hrast, cer, crni orah, bagrem i dr., a ima i mlađih površina i branjevina. Nužno je snimiti stvarno stanje i ustanoviti potrebu za zaštitu.

Šuma "Adica" kod Vukovara površine je oko 2 hektara. Adica se prostire na desnoj obali Vuke i jedna je od vukovarskih plaža. Šumu pretežno izgrađuje hrast lužnjak i cer, uz ostale primjese. Objekt je značajan za stanovnike Vukovara kao područje za rekreaciju. Nužno je snimiti stvarno stanje zbog šteta nastalih u domovinskom ratu te i odrediti mjere uređenja prije donošenja moguće odluke o zaštiti.

Drvored jablanova u Županji uz cestu za šećeranu . (planom predložena kategorija zaštite – *spomenik parkovne arhitekture*). Ovaj drvored je označavao put prema šećerani a znatno prorijeden. Treba istražiti uvjete i opravdanost zaštite te bi ga trebalo u cijelosti snimiti i obnoviti.

Drvored platana na ulazu u Vukovar. (planom predložena kategorija zaštite – *spomenik parkovne arhitekture*). Treba istražiti uvjete i opravdanost zaštite te bi ga trebalo u cijelosti snimiti i obnoviti.

Lipa na lokaciji Nožice u općini Babina greda (planom predložena kategorija zaštite – *spomenik prirode*)..

Lesni/ praporni strnci uz Dunav (planom predložena kategorija zaštite – *spomenik prirode*) istražiti u postupku izrade planova užih obuhvata (prema dopisu akademika Andrije Bognara) te zaštititi dobro očuvane dijelove/profile.

Ovim planom određuju područja vrijednih cjelina prirodnog i kultiviranog krajobraza koje treba čuvati:

- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika desne obale i vodotoka Dunava,
- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika lijeve obale i vodotoka Save,
- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika obala i vodotoka Bosuta,
- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika obala i vodotoka Vuke,
- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika obala i vodotoka Spačve,
- cjeline prirodnog i kultiviranog krajolika obala i vodotoka Studve,
- širi prostor dijela Đakovačkog ravnjaka - uz županijsku granicu sjevernom dijelu općina St. Mikanovci, Vođinci, Ivankovo ta zapadnom dijelu općine Jarmina,
- surduke i akumulaciju Grabovo na Vukovarskom ravnjaku.

Detaljniji uvjeti korištenja i zaštite prostora vrijednih krajolika (planerska kategorija) te njihovih kontaktnih zona određuju se PPUG/O s ciljem očuvanja osobitosti zbog kojih su zaštićene te sprječavanja negativnih utjecaja na njihovu cjelovitost.

KATEGORIJA I NAZIV ZAŠTIĆENE PRIRODE*	Površina ha	Proglašenje	Napomena
Posebni rezervat	110,41	1975	<i>Posebni rezervat šumske vegetacije Lože - - zaštićen 1975..</i> Lože su rezervat stare slavonske hrastove šume sa stablima imponantnih dimenzija. Rezervat je pod zaštitom od 1975. godine u površini od 110,41 ha. Rezervat je prvenstveno namijenjen znanstvenim istraživanjima i edukaciji. U njemu je postavljena trajna ploha u okviru programa UNESCO-a MAB (čovjek i biosfera). U rezervatu je ovakav režim zaštite potrebno provoditi do 200 godina starosti sastojina.
Posebni rezervat	4,10	1975.	<i>Posebni rezervat šumske vegetacije Radiševo</i> Ovaj rezervat šumske vegetacije fitocenološki je vrlo interesantan, jer je to jedan od rijetkih lokaliteta nizinskih lužnjakovih šuma s običnim grabom u kojoj se pojavljuje bukva. Obuhvaća odsjek 14 c.,g.,j. Vrbanjske šume, predjel Radiševo, Šumarija Spačva. To je šumska zajednica hrasta lužnjaka i običnog graba subasocijacija s bukvom. Rezervat sadrži 9 primjeraka bukve (prsnog promjera od 42,5-67,5cm debljinskog stupnja s maksimalnom visinom do 30 m) te stabla lužnjaka (prсни promjer 67,5-97,5cm debljinskog stup. i visinama 35 m).
Park šuma Kunjevci	25,98	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Park šuma Kunjevci - šuma namijenjena za odmor i rekreaciju uz desnu obalu Bosuta južno od Vinkovaca uz (planiranu) autocestu Vinkovci -Županja u š.p. Kunjevci i š.p. Stari Bazjaš.
Park šuma Zvirinac	39,05	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Park šuma Zvirinac - šuma namijenjena za odmor i rekreaciju uz desnu obalu Bosuta i uz glavnu željezničku prugu Vinkovci - Brčko. Obuhvaća odsjeke 47a i 47b na k.o. Privlaka na dijelu k.č.br. 2/1.
Zaštićeni krajolik Spačva	278	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Obuhvaća dio toka rijeke Spačve od granice s općinom Županja odnosno kružnog opkopa iz turskih vremena Optičar te nizvodno do granice odjela 29 i 33 G.j. Narače i G.j. Topolovac šumarije Lipovac. Obuhvaća obje obale rijeke Spačva kao i lokalitet "Lučica" kod Lipovca i "Kaluderi".
Zaštićeni krajolik Virovi	185	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Obuhvaća dio vodotoka rječice Virovi od mosta do šume Lože, odnosno granice sa općinom Županja pa nizvodno do izlaska iz šume kod odjela 27 i 28 G.j. Slavir s lijeve i desne obale rijeke.
Zaštićeni krajolik Vuka	694,81	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Obuhvaća dio toka rijeke Vuka od stacionaže 21.500 m do 38.700 m (željeznički most u Gabošu) riječnog toka sa šumama hrasta lužnjaka, običnog graba, bagrema, poljskog jasena, cera crnog oraha starosti 15 - 103 godine koji se nalaze u šumskim predjelima Asad, Budak i Šomod, te vlažne livade čiji se pojas proteže do obradivih površina s jedne i s druge strane rijeke Vuke između Gaboša i Tordinaca.
Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća - stari hrast lužnjak u Ivankovu	0	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća stari hrast lužnjak u Ivankovu, a nalazi se na željezničkom kolodvoru u Ivankovu na k.o. Ivankovo dijelu k.č.br. 4323 z.k.ul. br. 3410.
Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća - skupina od 8 stabala slavonskih hrastova hrasta lužnjaka i jednog stabla poljskog jasena	0	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99. i br. 11.99.	Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća - skupina od 8 stabala slavonskih hrastova hrasta lužnjaka i jednog stabla poljskog jasena u odsjeku 63bG.j. Muško ostrvo šp. Jasenje na k.o. Stari Mikanovci na dijelu k.č.br. 2501.
Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća - skupina od 11 stabala nizinskog poljskog brijesta	0	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Spomenik prirode - rijetki primjerak drveća - skupina od 11 stabala nizinskog poljskog brijesta G.j. Vrbanjske šume šp. Radiševo u odsjeku 3a na k.o. Drenovci na dijelovima k.č.br. 2932 te 2927/1.
Spomenik parkovne arhitekture - park Lenije u Vinkovcima	4,00	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Spomenik parkovne arhitekture - park Lenije u Vinkovcima koji je po svojoj vrijednosti dio povijesne jezgre Vinkovaca. Nalazi se na južnom ulazu u Vinkovce uz cestu H.D. Genschera. Nalazi se na k.č.br. 5657/1 i 5657/4 te dijelu k.č. br. 5662/1 z.k.ul. br. 35. i 7428.
Spomenik parkovne arhitekture - park Bana Josipa Šokčevića u Vinkovcima	0,88	u Sl. Vjesnik VSŽ, br. 6 /99.	Spomenik parkovne arhitekture - park Bana Josipa Šokčevića u Vinkovcima koji se nalazi u centra Vinkovaca na k.č.br. 2775 z.k.ul. popis I.
	1342,23		

*Temeljom Zakona o zaštiti prirode NN 30/94 i 72/94

3.5.2. Zaštita kulturnih dobara

Degradacija kulturnih dobara takvih je razmjera da se može govoriti o krajnjoj ugroženosti mnogih spomeničkih cjelina i pojedinačnih spomenika kulture. Ugroženost ukupnog fonda kulturnih dobara posebno je izražena kod povijesnih urbanih i ruralnih cjelina. Povijesne urbane cjeline su ipak uglavnom zaštićene, a ruralna povijesna naselja to uglavnom nisu te zbog nepostojanja učinkovitih zaštitnih mehanizama intenzivno gube svoja povijesna obilježja. Proces preobrazbe koji je zahvatio ruralne prostore nepovratno briše granice kulturnih regija i otežava određivanje prostora sličnih tradicijskih oblika. Prioritetne zadaće zaštita kulturnih dobara u sklopu prostornog planiranja su:

1. intenzivna inventarizacija, ponovno vrednovanje i kategorizacija kulturnih dobara, a posebno graditeljskog nasljeđa na temelju uspostavljenih jedinstvenih osnova,
2. definiranje metodologije planiranja u području zaštite graditeljskog nasljeđa temeljene na jedinstvenim osnovama vrednovanja, kategorizacije i režima zaštite graditeljskog nasljeđa,
3. poticanje izrade studija područja značajnih povijesnih urbanih i ruralnih cjelina te prostora izrazitih vrijednosti krajolika, kulturnopovijesnih i estetskih vrijednosti radi njihova optimalnog uključivanja u razvojne programe,
4. uspostavljanje uravnoteženog odnosa izvornih povijesnih oblika graditeljskog nasljeđa i suvremenog građenja, osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina, radi njihova korištenja za stambenu i turističko-rekreacijsku, znanstveno-istraživačku, kulturnu, odgojno-obrazovnu djelatnost i radi očuvanja njihovih sačuvanih povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i naroda kojemu pripadaju.

Prioritet u poduzimanju mjera zaštite i obnove oštećenih, odnosno razorenih kulturnih dobara imaju teško stradali gradovi, općine i naselja. Glede sanacije graditeljskog nasljeđa potrebno je :

1. obnovi ratom oštećenih povijesnih urbanih cjelina pristupiti revizijom postojećih konzervatorskih studija za razvojne i provedbene planove područja i cjelina, primjenjivati metodološke postupke u konzervatorske prakse te težiti obnovi povijesnih oblika u svakomu pojedinačnom slučaju,
2. u postupku revizije za svaku pojedinu urbanu cjelinu studijskim i analitičkim radom treba utvrditi stupnjevani režim zaštite koji će, sukladno utvrđenom režimu zaštite koji će, sukladno utvrđenom režimu, odrediti obvezujuće uvjete, kao i uvjete uređenja i korištenja prostora za svaku zonu i njezino neposredno okruženje,
3. obnovi ratom oštećenih i razorenih povijesnih ruralnih naselja pristupiti definiranjem tipologije njihova tradicijskog identiteta te utvrđivanjem odgovarajućih režima, smjernica i uvjeta u perspektivi razvoja,
4. zaštitu arheoloških lokaliteta i kulturnih dobara provesti u skladu s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti, sanacijom, konzervacijom, i prezentacijom vidljivih ostataka građevina važnih za povijesni i kulturni identitet prostora, odnosno odgovarajućom obradom

dokumentiranjem, prikupljanjem ostataka i deponiranjem u muzejske ustanove predmeta s onih lokaliteta, koje se s obzirom na njihov karakter, ne može prezentirati,

5. u slučajevima u kojima to zbog težine razaranja i nedostatka dokumentacije o izvornom/prethodnom stanju nije moguća obnova građevina graditi će se suvremeno oblikovane zgrade pri čemu će isključivi kriterij za prihvaćanje takvih gradnji biti kvaliteta i kreativnost predloženog zahvata.

Očuvanje gradova i naselja s gradskim obilježjima

Zbog internacionalizacije pretežitog dijela novije izgradnje, stare i većinom zanemarene povijesne jezgre gotovo jedine čuvaju identitet naših gradova i naselja. Treba poštovati jedinstvenost svakog grada, njegovu povijesnu slojevitost te slijediti logiku njegova rasta i preobražaja. U tom smislu interdisciplinarno razmatrati sliku grada, njegove najznačajnije strukture, odrediti koje je prostore nužno potpuno zaštititi. U prostornim planovima gradova i općina treba predvidjeti mjere zaštite krajolika gradova i naselja tim više što se takav oblik zaštite nije zasebno određivao u prostorno-planskoj dokumentaciji.

Zaštita kulturnih dobara Vukovarsko - srijemske županije

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske zaštitu nasljeđa uređuje putem načelnih smjernica dok su pratećim kartogramima za područje Županije identificirane šire arheološke zone i vrednije povijesne naseobinske cjeline. Prostorni plan Zajednice općina Osijek 2000. (1985.) sumarno prikazuje samo najvrijednije građevine kulturnog nasljeđa s općenitim smjernicama. Prostorni plan općine Vukovar (1980.) niti u tekstualnom niti u grafičkom dijelu gotovo se uopće ne dotiče problema zaštite kulturno-povijesnog nasljeđa. Generalni urbanistički plan Vukovar 2015. (1990.) dobro i relativno temeljito tretira problematiku zaštite kulturnih dobara - graditeljskog nasljeđa, povijesne strukture naselja, granice zaštićene urbane cjeline, itd. Generalni urbanistički plan Ilok (1985.) Budući da je u njegovoj izradi sudjelovala Uprava za zaštitu spomenika kulture u Osijeku izvjesno je da je plan cjelovito obuhvatio probleme zaštite spomeničkog nasljeđa u to vrijeme. Generalni urbanistički plan Ilok (1988.) - Izmjene i dopune - u dijelu elaborata koji je bio dostupan za ocjenu i reviziju kulturnih dobara nije posebno obrađivana.

Prostorni plan općine Vinkovci (1980.) i Urbanistički plan Županje (1980.) su planovi u kojima je posljednji put za područja njihova obuhvata cjelovito prikazana problematika zaštite kulturnih dobara. Prostorni planovi općina Vinkovci i Županja - izmjene i dopune (1997.) - nisu posebno obradile područje kulturnog nasljeđa. Osnove korištenja i zaštite prostora (bivše) općine Vinkovci, 1993. Na području općine Vinkovci nalaze se brojna kulturna dobra koja su zbog velike starosti važan izvor podataka o načinu građenja u pojedinim povijesnim razdobljima.

Etnološki objekti

Do sada nije provedeno evidentiranje i dokumentiranje etnoloških kulturnih dobara pa u vezi s njima nisu poduzimane mjere zaštite i očuvanja. Svi raspoloživi podaci temelje se na rekognosciranju terena kojim su bila obuhvaćena sva naselja općine. Zbog toga je potrebno provesti evidentiranje i

dokumentiranje i vršiti zaštitu putem čuvanja pojedinačnih objekata značajne spomeničke vrijednosti i putem suvremene interpretacije osnovnih karakteristika tradicijskog graditeljstva uz suradnju urbanističkih i projektantskih ustanova te institucija za zaštitu kulturnih dobara.

Arheološki lokaliteti - na području Županije nalazi se 98 evidentiranih, 8 preventivno zaštićenih i 41 registriran arheološki lokalitet iz prapovijesnog, antičkog i srednjovjekovnog razdoblja.

Smjernice zaštite

Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99) regulirana je između ostalog i zaštita arheoloških nalazišta i nalaza te se stoga evidentirane, preventivno zaštićene i registrirane arheološke lokalitete te na preostalo područje Županije primjenjuju propisane odredbe iz ovog Zakona. U rijeku je nova valorizacija i kategorizacija arheoloških kulturnih dobara kao i postupak preventivne zaštite odnosno registracije za određene evidentirane arheološke lokalitete kojima će radi točnog lociranja biti utvrđene granice katastarskih čestica.

Od evidentiranih arheoloških lokaliteta u postupku preventivne zaštite odnosno registracije su: Orolik "Gradina", Otok "Gradina", Privlaka "Gradina", Tordinci "Turska gradina", Nuštar "Zidina", Županja "Zapadna Kusara", Bošnjaci "Daraž", Bošnjaci "Gačića stan", Cerna "Gradac", Soljani "Zvezdan grad".

1. Preventivno zaštićeni i registrirani arheološki lokaliteti locirani su katastarskim česticama. na tim se lokalitetima, svi zemljani radovi koji uključuju kopanje zemljišta dublje od 40 cm, moraju izvesti ručnim iskopom pod nadzorom i uputama arheologa uz prethodno utvrđene posebne uvjete zaštite i odobrenje Konzervatorskog odjela, koji može za pojedine lokacije propisati i prethodno izvođenje zaštitnih arheoloških ispitivanja i istraživanja. Sva izgradnja na navedenim lokalitetima uvjetovana je rezultatima arheoloških istraživanja, bez obzira na prethodne izdane uvjete i odobrenje.
2. Ostalim evidentiranim arheološkim lokalitetima se zbog neistraženosti ne mogu utvrditi točne granice te su stoga locirani položajima. Površine na tim lokacijama mogu se koristiti na do sada uobičajen način, a eventualni posebni uvjeti korištenja propisati će se ukoliko bude potrebno.
3. Također, ukoliko bi se na preostalom području Županije prilikom izvođenja građevinskih ili bilo kojih drugih zemljanih radova otkrilo arheološko nalazište ili nalazi, osoba koja izvodi radove dužna je iste prekinuti te bez odlaganja obavijestiti Konzervatorski odjel, koji će se sukladno odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara preuzeti odgovarajuće mjere osiguranja i zaštite nalazišta ili nalaza.

Graditeljsko nasljeđe

Velik je broj pojedinačnih građevina graditeljskog nasljeđa visoke arhitektonske vrijednosti. Najveći broj tih građevina je sakralnog karaktera. Obzirom da je njihova zaštita složena i odgovorna potrebno je svaku građevinu razmatrati u svojoj specifičnosti i uz odgovarajuću pozornost. Jedina registrirana urbanistička cjelina obuhvaća centralni dio grada Vinkovaca. U budućem tretmanu treba zadržati postojeću urbanu matricu zaštićene zone kao bitan element njenog identiteta i povijesnog

kontinuiteta. Uz 390 konzervatorskih inventariziranih objekata koji su do sada bili poznati na području bivše općine Vukovar, na temelju provedenih istraživanja (revizija planske dokumentacije, arhivska i predratna terenska istraživanja, literatura, itd.), inicirani su kao potencijalno vrijedni i pogodni za zaštitu još i slijedeći povijesni objekti i cjeline:

1. Povijesne cjeline

- Gradska naselja (2): Ilok, Borovo naselje - kolonije.
- Selska i poluselska naselja (6): Opatovac, Mohovo, Šarengrad, Lovas, Tovarnik, Trpinja.
- Povijesni perivoj (6): Ilok - perivoj dvorca, Vukovar - zona perivoja Eltz, drvored u Novom Vukovaru, te vukovarski gradski parkovi na Trgu M. Oreškovića, M. Gupca, kod Radničkog doma.

2. Povijesne građevine i kompleksi

- Civilne građevine: gradske pučke kuće u Vukovaru i Iloku, te brojni primjeri seoskog narodnog graditeljstva u većini naselja na području općine.
- Vojne građevine (8): lokacije i gradišta srednjovjekovnih utvrda Borovo, Pačetin (Leve), Vukovar, Vučedol, Sotin, Bogdanovci (Mikola), Opatovac i Čakovci.
- Privredne građevine (3): stara klaonica Vukovar, žitni magazin Novi Vukovar, industrijski kompleks pogona "Bata" (1931-38.).
- Sakralne građevine (20): pravoslavne parohijske crkve i kapele u Petrovcima, Mikluševcima i Sotinu; katoličke župne, filijalne crkve i kapele u Bogdanovcima, Iloku (Sv. Rok), Bapskoj (Sv. Juraj), Šarengradu, Opatovcu (lokacija srednjovjekovnog ženskog samostana) i Vukovaru (Sv. Ivan Nepomuk, Gospa od Hrasta, grobna kapela, županijska kapela, itd.).
- Grobne građevine (5): Vukovar - židovsko groblje s ulaznim objektom, njemačko novo vukovarsko groblje s ulaznim objektom, pravoslavno groblje s ulaznim objektom, pravoslavno groblje s ulaznim stubištem, katoličko i "kugino" groblje s kapelama.

Arheološke zone - lokaliteti i nalazišta (30): Ilok - 10 lokaliteta, npr. Orašje, Božino brdo, Česta, Krst-Bajer, Principovac, Sofija ...; Bapska - 10 lokaliteta, npr. Anin dol, Keleševac, Vikarevac, Kukavica dol, Bristovac, itd.; Vukovar - 10 lokaliteta, npr. srednjovjekovne nekropole u Ulici I. L. Ribara, V. Đurđevića, nalazišta u vinogradima Laudenbach, Rukavina, Ružićka, Zimonić, itd.

Na području bivše općine Vukovar ukupno je za zaštitu predloženo stotinjak novih građevina lokaliteta i cjelina spomeničkog značaja. Sa aspekta službe zaštite kulturnih dobara za prioritarnu sanaciju izdvojena je urbana cjelina Vukovara, te ruralne cjeline Lovasa i Tovarnika. Od pojedinačnih objekata u ruralnim naseljima općine Vukovar za prioritarnu sanaciju predlažu se: utvrda i Franjevačka crkva u Iloku, utvrda i Franjevačka crkva u Šarengradu te crkve u Bapskoj, Tovarniku, Lovasu i Sotinu.

Napore oko obnove graditeljskog nasljeđa na području općine Vukovar preporučljivo je organizirati prema slijedećoj shemi prioritarnih aktivnosti:

1. hitno provesti nužne mjere osnovne fizičke zaštite,

2. pripremiti opće konzervatorske smjernice za individualnu obnovu neregistriranih i manje vrijednih objekata u povijesnim dijelovima grada, za koje nije nužna izrada posebnih i pojedinačnih uvjeta Službe zaštite,
3. provesti konzervatorske istražne radove na vrednijim i više stradalim spomeničkim objektima,
4. pripremiti projekte obnove uvažavajući funkcionalne prenamjene i programe investitora,
5. pristupiti sustavnoj faznoj obnovi prema kriterijima i prioritetima koje će odrediti služba zaštite kulturnih dobara.

Također je inicirana i potreba intenzivnog istraživanja fonda etnografskog nasljeđa koja je izložena najbržem propadanju.

Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99) regulirana je zaštita područja, mjesta, spomenika i obilježja u svezi s povijesnim događanjima i osobama (kulturna dobra – Antifašizma i Domovinskog rata), te se stoga na evidentirana, preventivno zaštićena i registrirana kulturna dobra iz navedenog područja primjenjuju propisane odredbe ovog Zakona. Istraživanja s dostojnom memorijalnom prezentacijom potrebno je provesti i na mjestima recentnih masovnih grobnica (novo-vukovarsko groblje - stadion, vukovarska Mitnica-Novo groblje, Ovčara, itd.). Sve te zone preventivno se određuju kao rezervati s ograničenom mogućnošću gradnje i korištenja. Prije građevnih intervencija nužno je provesti sustavna arheološka istraživanja na mjestima budućeg iskopa.

Ocjena i smjernice zaštite kulturnih dobara

Sa aspekta zaštite kulturnih dobara i posebno graditeljskog nasljeđa postojeća i dostupna planska dokumentacija ne zadovoljava za šire područje Županije. Gradovi, a još i više sela su nedovoljno pokrivena podacima o postojećem stanju inventara nasljeđa kao i smjericama za aktivnu zaštitu. Velik je broj neistraženih ili nedovoljno istraženih arheoloških zona i lokaliteta. Zastarjeli su planovi u kojima su istraženi problemi zaštite kulturnih dobara na području Vukovarsko - srijemske županije. Veću skrb treba posvetiti očuvanju i unaprjeđenju urbanog i ruralnog graditeljskog nasljeđa. Tipologiju naselja i arhitektonsko oblikovanje treba usuglašavati s kvalitetnom tradicijom područja, a nagršene dijelove naselja treba postupno sanirati. Polazišta obnove i oblikovanja povijesnih naselja Županije treba temeljiti na: reafirmaciji i očuvanju izvorne strukture sela, osobito planiranih naselja, brižljivom određivanju uvjeta uređenja i korištenja prostora, oblika i uvjeta građenja, zadržavanju starog sustava parcelacije te kontroli linearnog širenja sela, izmještanju tranzitnog prometa izvan naselja i drugim.

Služba zaštite vrši novu valorizaciju i kategorizaciju svih kulturnih dobara na području Županije kako zbog provedbe njihove zaštite u sklopu programa zaštite Županije, općina i gradova tako i zbog njihovog uključivanja u Republičke i međunarodne programe i planove obnove i održavanja. Na temelju tih istraživanja kompletirati će se dokumentacija o kulturnim dobrima Županije te izraditi detaljan program zaštite. Program zaštite kulturnih dobara posebno uključuje uvjete pripreme i provedbe posebnih istraživanja, obnove, prezentacije, određivanja namjene i izvore financijskih sredstava za njegovu provedbu.

TABLICA 20.

ŽUPANIJA VUKOVARSKO- SRIJEMSKA
POPIS EVIDENTIRANIH, REGISTRIRANIH I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENIH SPOMENIKA KULTURE

	GRADSKE CJELINE			SEOSKE CJELINE			PROFANE GRAĐEVINE			SAKRALNE GRAĐEVINE			ETNOLOŠKE GRAĐEVINE			ARHEOLOŠKI LOKALITETI			POKRETNI SP.KUL.			SPOMENICI ANTIFAŠIZMA			
	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	
<small>E - evidentiran, R - rekonoscirano P - preventivno zaštićen</small>																									
ŽUPANIJA sveukupno	2		1			9	30	139	169	31	43	49	6	6	7	98	41	8	58	2		149	33		
GRADOVI ukupno	2		1			1	28	102	162	9	16	18	1	3		37	22	2	35	2		24	12		
OPĆINE ukupno						8	2	37	7	28	27	31	5	3	7	61	19	6	23			125	21		
1. GRAD ILOK ukupno			1			1	9	5	4	4	2	5				13	4		10			5	3		
1.1. Ilok			1			1	9	5		1		1				11	1		4			5	2		
1.2. Bapska									4	1	1	2				2	1		1						
1.3. Mohovo										1									1						
1.4. Šaregrad										1	1	2					2		4				1		
2. GRAD VINKOVCI ukupno	1						3	33	65	3	1					8	3		8			10	3		
2.1. Vinkovci	1						3	33	65	3						7	2		8			8	3		
2.2. Mirkovci											1					1	1					2			
3. GRAD VUKOVAR ukupno	1						15	61	92	1	12	12		1		14	13	1	14	2		5	5		
3.1. Lipovača																									
3.2. Sotin									3	1		1				7	4		4			1			
3.3. Vukovar	1						15	61	89	6	12	11		1		7	9	1	10	2		4	5		
4. GRAD ŽUPANIJA ukupno							1	3	1	1	1	1	1	2		2	2	1	3			4	2		
4.1. Štitar											1			2								2			
4.2. Županja							1	3	1	1		1	1			2	2	1	3			2	2		

ŽUPANIJA VUKOVARSKO- SRIJEMSKA

POPIS REGISTRIRANIH, EVIDENTIRANIH I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENIH SPOMENIKA KULTURE (nastavak)

	OPĆINA Naselje <small>E - evidentiran, R - rekonoscirano P - preventivno zaštićen</small>	GRADSKE CJELINE			SEOSKE CJELINE			PROFANE GRAĐEVINE			SAKRALNE GRAĐEVINE			ETNOLOŠKE GRAĐEVINE			ARHEOLOŠKI LOKALITETI			POKRETNI SPOMENICI			SPOMENICI ANTIFAŠIZMA		
		E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P
	OPĆINE																								
1.	ANDRIJAŠEVCI uk.							1			1	1											1		
1.1.	Andrijaševci										1	1													
1.2.	Rokovci							1																	
2.	B. GREDA uk.								30		1	3			1				4	1			9		
2.1.	Babina Greda							30			1	3		1					4	1			9		
3.	BOGDANOVCİ uk.												5			2	9	5							
3.1.	Bogdanovci												1				2	3							
3.2.	Petrovci												2				5								
3.3.	Svinjarevci												2			2	2	2							
4.	BOROVO uk.										1								1	1			4		
4.1.	Borovo										1								1	1			4		
5.	BOŠNJACI uk.											1			1		2	1	2	2			1		
5.1.	Bošnjaci											1			1		2	1	2	2			1		
6.	CERNA uk.								1		1	1					1						7	2	
6.1.	Cerna							1			1						1						4	1	
6.2.	Šiškovci											1											3	1	
7.	DRENOVCI uk.										3	3							1	4			6		
7.1.	Drenovci										1										1		1		
7.2.	Đurići											1											2		
7.3.	Posavski Podgajci											1					1						1		
7.4.	Račinovci										1							1			2		1		
7.5.	Rajevo Selo										1	1									1		1		
8.	GRADIŠTE uk.								1			1			1				1				1	1	
8.1.	Gradište							1			1				1				1				1	1	

ŽUPANIJA VUKOVARSKO- SRIJEMSKA

POPIS REGISTRIRANIH, EVIDENTIRANIH I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENIH SPOMENIKA KULTURE (nastavak)

	OPĆINA Naselje <small>E - evidentiran, R - rekonosciran P - preventivno zaštićen</small>	GRADSKE CJELINE			SEOSKE CJELINE			PROFANE GRAĐEVINE			SAKRALNE GRAĐEVINE			ETNOLOŠKE GRAĐEVINE			ARHEOLOŠKI LOKALITETI			POKRETNI SPOMENICI			SPOMENICI ANTIFAŠIZMA		
		E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P
9.	GUNJA uk							1			1					1							2	2	
9.1.	Gunja							1			1					1							2	2	
10.	IVANKOVO uk							1		1						3							5	1	
10.1.	Ivankovo							1		1													2		
10.2.	Prkovci															1							1	1	
10.3.	Retkovci															2							2		
11.	JARMINA uk									1		1				1									
11.1.	Jarmina									1		1				1									
12.	LOVAS uk						1			2						3	1		2				3		
12.1.	Lovas						1			1						1		1					3		
12.2.	Opatovac									1						3			1						
13.	MARKUŠICA uk.										2	2				2			3				18		
13.1.	Gaboš										1	1				2							4		
13.2.	Karadićevo																						7		
13.3.	Markušica									1									3				5		
13.4.	Ostrovo										1	1							1				2		
13.5.	Podrinje																								
14.	NIJEMCI uk						5			3	2	5	1			5	3		1				4		
14.1.	Apševci						1					1	1												
14.2.	Donje Novo Selo						1																		
14.3.	Đeletovci											1				1									
14.4.	Lipovac						1			2	1	1				1	3								
14.5.	Nijemci						1			1	1					1			1						
14.6.	Podgrađe						1					1				1									
14.7.	Šidski Banovci											1											2		
14.8.	Vink. Banovci															1							2		
15.	NEGOSLAVCI uk.										2								3				3	1	
15.1.	Negoslavci										1 +1?)								3				3	1	

ŽUPANIJA VUKOVARSKO- SRIJEMSKA
POPIS REGISTRIRANIH, EVIDENTIRANIH I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENIH SPOMENIKA KULTURE

	OPĆINA Naselje	GRADSKE CJELINE			SEOSKE CJELINE			PROFANE GRAĐEVINE			SAKRALNE GRAĐEVINE			ETNOLOŠKE GRAĐEVINE			ARHEOLOŠKI LOKALITETI			POKRETNI SPOMENICI			SPOMENICI ANTIFAŠIZMA		
		E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P
16.	NUŠTAR uk							1			2	3	4				3			1			2		
16.1.	Cerić												1				1						2		
16.2.	Marinci									1	3	2													
16.3.	Nuštar							1			1	1					2			1					
17.	OTOK uk											1	2		1		1							1	
17.1.	Komletinci											1												1	
17.2.	Otok													2		1		1							
18.	PRIVLAKA uk									1	1	1	1				3	1		1			3		
18.1.	Privlaka									1	1	1	1				3	1		1			3		
19.	ST.JANKOVCI uk									3	3	3	4				8	1					11	2	
19.1.	Novi Jankovci											2	2												
19.2.	Orolik												2				5						1		
19.3.	Slakovci									3	1						3						5	1	
19.4.	Srijemske Laze										1												4	1	
19.5.	Stari Jankovci										1	1						1					1		
20.	ST.MIKANOVCI uk									1		1					1						16	2	
20.1.	Novi Mikanovci										1												8	1	
20.2.	Stari Mikanovci									1								1					8	1	
21.	TOMPOJEVCI uk							1		2	1	2	1			1	7	3		2			8	4	
21.1.	Berak							1										1					1	1	
21.2.	Bokšić																								
21.3.	Čakovci									1	1	1				1	1			1			4	2	
21.4.	Grabovo																								
21.5.	Mikluševci											1					5			1			1	1	
21.6.	Tompojevci									1			1				1	2					2		

ŽUPANIJA VUKOVARSKO- SRIJEMSKA
POPIS REGISTRIRANIH, EVIDENTIRANIH I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENIH SPOMENIKA KULTURE

	OPĆINA Naselje	GRADSKE CJELINE			SEOSKE CJELINE			PROFANE GRAĐEVINE			SAKRALNE GRAĐEVINE			ETNOLOŠKE GRAĐEVINE			ARHEOLOŠKI LOKALITETI			POKRETNI SPOMENICI			SPOMENICI ANTIFAŠIZMA		
		E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P	E	R	P
22.	TORDINCI uk										2	2	5		2		2						1		
22.1.	Antin										1	1	2												
22.2.	Korođ												1		2										
22.3.	Mlaka Antinska																						1		
22.4.	Tordinci										1	1	2				2								
23.	TOVARNIK uk.						1		2	1	1		2			3	3			2			1	1	
23.1.	Ilača						1						1												
23.2.	Tovarnik							2	1	1	1		1			3	3			2			1	1	
24.	TRPINJA uk										2						7	1		2			18	4	
24.1.	Bobota										1						4	1					11	3	
24.2.	Bršadin																			1			2	1	
24.3.	Čelije																								
24.4.	Ludvinci																						1		
24.5.	Pačetin																2						2		
24.6.	Trpinja										1						1			1			2		
24.7.	Vera																								
25.	VOĐINCI uk																						1		
25.1.	Vodinci																						1		
26.	VRBANJA uk										1	2					4						1	1	
26.1.	Soljani										1						1						1		
26.2.	Strošinci											1					3								
26.3.	Vrbanja											1												1	
OPĆINE ukupno							8	2	37	7	28	27	31	5	3	7	61	19	6	23			125	21	

Izvor: mr. N. Sebelić - Ocjena stanja spomeničke baštine na području Županije Vukovasko- srijemske (1998.) i Popis Evidentiranih, preventivno zaštićenih i registriranih spomenika kulture, Županija Vukovasko-srijemska, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku 1998.

Podatke obradio S. Pegan